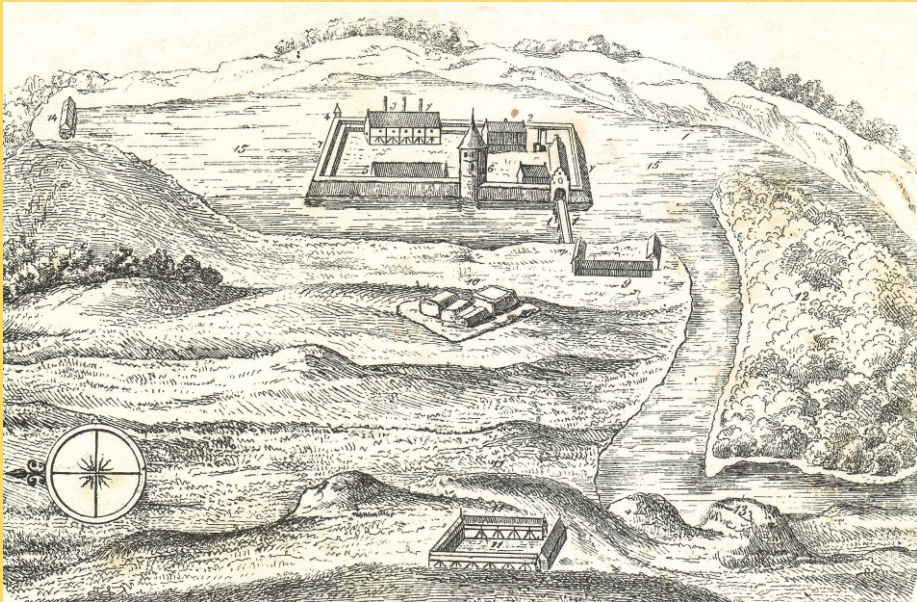

Beregning af kornmål
og andre mål
i Hald lens
regnskab
1541-46

Ole Færch

2019

Beregning af kornmål
og andre mål
i Hald lens
regnskaber
1541-46

Beregning af kornmål
og andre mål
i
Hald lens regnskaber
1541-46

Ole Færch

2019

Beregning af kornmål og andre mål
i Hald lens regnskaber 1541-46.

Ole Færch.

Forlag: Ole Færch, Under Lien 16, 9000 Aalborg. Telefon 9818-4180, Mobil 2980-9766, e-mail: ole.ferch@stofanet.dk.

Udgives kun elektronisk via www.ferch.dk

ISBN: 978-87-970527-5-4.

INDHOLDSFORTEGNELSE

MÅLENES OMRÅDER I JYLLAND.....	10
KORN	12
VIBORGMÅL (Himmerland)	13
RUG	14
Fjends herred	16
Fleskum herred	18
Gislum herred	19
Hellum herred	19
Hornum herred.....	20
Lysgård herred.....	21
Middelsom herred.....	22
Rinds herred	22
Slet herred	24
Sønderlyng herred	25
BYG	26
Fjends herred	28
Fleskum herred	29
Gislum herred	32
Hellum herred	33
Hornum herred.....	35
Lysgård herred.....	36
Middelsom herred.....	38
Nørlyng herred	38
Rinds herred	40
Slet herred	42
Sønderlyng herred	44
Aars herred	45
HAVRE	47
Fjends herred	49
Fleskum herred	49
Gislum herred	50

Hellum herred.....	50
Hornum herred.....	53
Lysgård herred.....	54
Middelsom herred.....	54
Nørlyng herred	55
Rinds herred	55
Slet herred	57
Sønderlyng herred	57
Aars og Hornum herred	58
Aars herred	58
VENDELBOMÅL (Salling).....	59
RUG	60
Harre herred.....	62
Hindborg herred.....	62
Nørre herred, Salling	63
Rødding herred	63
Sallings 4 herreder samlet.....	66
BYG	69
Harre herred.....	71
Hindborg herred.....	71
Nørre herred, Salling	73
Rødding herred	73
Sallings 4 herreder samlet.....	74
HAVRE.....	76
Harre herred.....	78
Hindborg herred.....	79
4 herreder i Salling samlet	79
THYMÅL (Mors).....	81
RUG	82
BYG	83
Mors Nørre herred	85
Mors Sønder Herred	87
HAVRE.....	89

KONTROL AF KORNMÅL	94
1. Kontrol af alle 16 herreder, side 40r	95
A. Rug	95
B. Byg	96
C. Havre	97
2. Fire herreder i Salling, side 338r-349v	99
Harre herred	99
Hindborg herred	99
Rødning herred	101
SMØR	103
Fjends herred	105
Hellum herred	106
Rinds herred	107
Lysgaard herred	107
Harre herred i Salling	107
Hindborg herred i Salling	108
Rødning herred, Salling	108
Mors	109
HUMLE	110
ØL	114
FISK	116
1. Flynder	117
2. Hvilling	118
3. Torsk	122
STÅL	123
HAMP	125

FORORD

Bogen knytter sig til Hald lens regnskab 1541-46, som jeg udgav i 2016 og indeholder en renskrift af en del af de håndskrevne beregninger af kornmål m.v., udført som grundlag for afsnittet ”Regnskabet mønt og mål”.

Formålet med beregningerne var at afsløre regnskabet måleenheder og specialtegn samt mål i lenets forskellige områder, dvs. Viborgmål, Thymål og Vendelbomål. Endvidere at afsløre regne- og skrivefejl i forhold til de jordebøger m.v., der har ligget til grund for regnskaberne. Endelig at have grundlag for at gennemgå og vurdere lenets regnskaber, bl.a. for at kunne vurdere, hvor meget lenet betød for kronens økonomi.

Ved renskriften har jeg gennemgået beregningerne på ny og desværre fundet fejl. Det er antal stykker stål pr fad, som er angivet til 600 styk men skal være 420 styk. Endvidere antal skæpper byg pr tønne på Mors (Thymål), som er angivet som 18, men skal være 20. Dette påvirker skæppens størrelse i Thymål, som er angivet til 7,73 liter men skulle være 6,96 liter.

Hald lens regnskaber er opbygget på den måde, at der på hver side er angivet enheder af f.eks. korn, smør, fisk m.v., og forneden på siden er der angivet en sum herpå, Summa lateris. (i nærværende forkortet til S.L.)

Beregningerne gennemføres på den måde, at enhederne noteres fra øverst på siden og nedefter med kun mængden angivet, men ikke hvem der ydede den. I Summa lateris indgår kun de betalte ydelser angivet i regnskabet med St. Sammentælling af enhederne kan sammenholdes med Summa lateris, og det vil i mange tilfælde være muligt at beregne, hvordan enhederne forholder sig til hinanden, f.eks. antal pund smør på en tønne, hvor mange skæpper på en tønne korn, hvor stor en læst var i de forskellige områder osv.

Hvor der er summeret enheder fra de forskellige områder, vil der være mulighed for at finde ud af, om de er summeret korrekt, og om man har omregnet til Viborgmål, som var det gamle Viborg Stifts målesystem.

Beregningerne er opstillet ud fra den hovedteori, at der blev anvendt Viborgmål i Himmerland, Vendelbomål i Salling og Thymål på Mors, og beregningerne bekræfter denne teori. Det bemærkes, at Fjends herred hørte til Salling syssel, men beregningerne viser, at der blev anvendt Viborgmål. Beregningerne viser, at byskæppen var 5 skæpper rug og byg i Hellum herred, og regnskabet nævner, at dette også blev anvendt i Hindsted herred. I Viborgmål var byskæppen 6 skæpper og i Vendelbomål 9 skæpper.

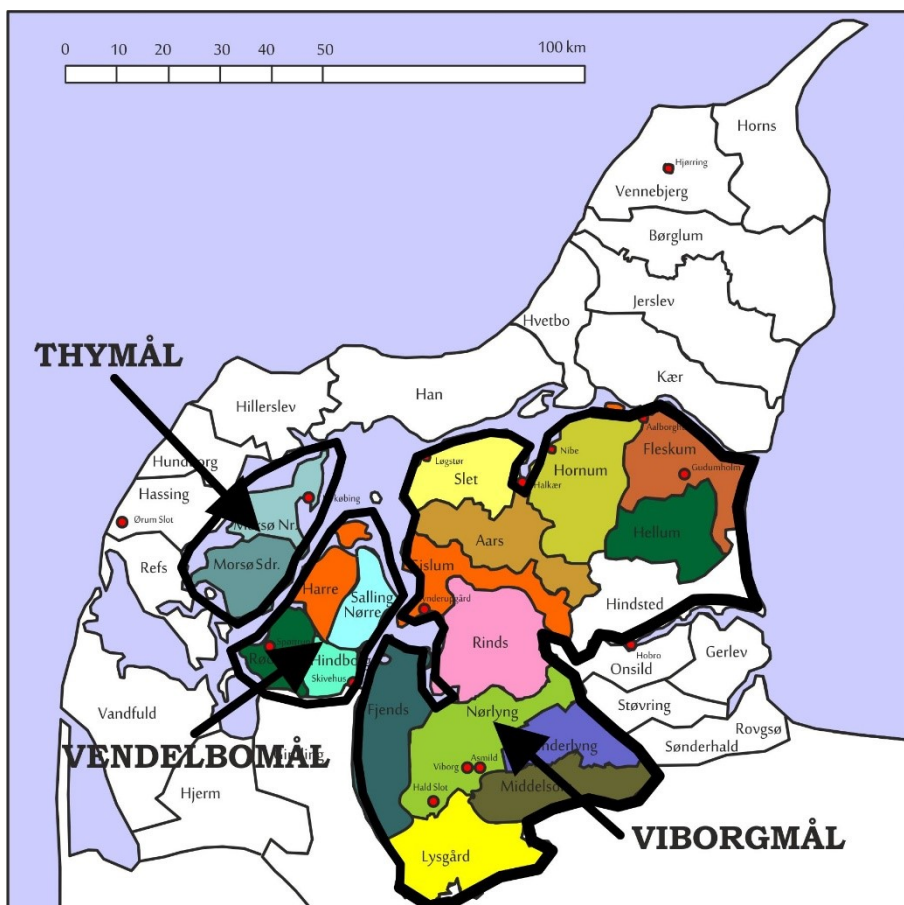
Beregningerne stemmer med de værdier som Svend Aaakjær angiver i Maal, Vægt og Taxter i Danmark, men der er fundet flere måleenheder. Det er enheden 1 fad stål 420 styk, 1 sten hamp 16 mark (vægt), 1 tønne humle 10 skæpper, 1 stor sæk 2 tønder og 1 tremilt ~ 10 skæpper.

Aalborg efteråret 2019

Ole Færch

MÅLENES OMRÅDER I JYLLAND

Der blev anvendt forskellige systemer for måling af korn i Hald lens område som vist i nedenstående kort og tabel. For de øvrige naturalier er formodningen, at der blev anvendt samme målesystem overalt, f.eks. i relation til smørtøndens størrelse.

Tabel 1:**Herreder under Hald Len, stifter og syssler og målesystemer for korn**

Herred	Stift	Syssel	Målesystem
1. Hindborg	Viborg	Sallingsyssel	Vendelbomål
2. Harre	Viborg	Sallingsyssel	Vendelbomål
3. Salling Nørre	Viborg	Sallingsyssel	Vendelbomål
4. Rødding	Viborg	Sallingsyssel	Vendelbomål
5. Middelsom	Viborg	Ommersyssel	Viborgmål
6. Fjends	Viborg	Sallingsyssel	Viborgmål
7. Sønderlyng	Viborg	Ommersyssel	Viborgmål
8. Nørlyng	Viborg	Ommersyssel	Viborgmål
9. Lysgaard	Aarhus	Ommersyssel	Viborgmål
10. Rinds	Viborg	Himmersyssel	Viborgmål
11. Gislum	Viborg	Himmersyssel	Viborgmål
12. Slet	Viborg	Himmersyssel	Viborgmål
13. Års	Viborg	Himmersyssel	Viborgmål
14. Hornum	Viborg	Himmersyssel	Viborgmål
15. Hellum	Viborg	Himmersyssel	Viborgmål
16. Fleskum	Viborg	Himmersyssel	Viborgmål
17. Mors Nørre	Vendelbo	Sallingsyssel	Thymål
18. Mors Sønder	Vendelbo	Sallingsyssel	Thymål

KORN

VIBORGMÅL (Himmerland)

RUG

Oversigt over fundne værdier angivet i skæpper pr enhed.

Kornmålesystem: **Viborgmål.**

Kornsort: Rug

Herred	Læst	Pund	Ørte	Tønde	Byskæppe
Fjends	180	15	10	7½	6
Fleskum		15			6
Gislum			10	7½	
Hellum	180	15		7½	5
Hornum		15	10	7	
Lysgård	180		10	7½	
Middelsom	180	15	10		6
Nørlyng	180	15	10		6
Rinds	180	15	10	7½	6
Slet	180			7½	6
Sønderlyng				7½	6
Aars					

Fjends herred

Side 14r

2 byskæpper

3 byskæpper

3 byskæpper

3 byskæpper

3 byskæpper

3 byskæpper

8 byskæpper

6 pund mel

4 byskæpper

2 byskæpper

5 byskæpper

36 byskæpper + 6 pund = S.L. = $1\frac{1}{2}$ læst + $2\frac{1}{2}$ pund + $5\frac{1}{2}$ skæpper.

Indsættes 1 byskæppe = 6 skæpper, 1 pund = 15 skæpper og 1 læst = 180 skæpper fås, idet mel regnedes som rug:

$36 \times 6 + 6 \times 15 = 306$ skæpper = S.L. = $1\frac{1}{2} \times 180 + 2\frac{1}{2} \times 15 + 5\frac{1}{2} = 313$ skæpper. Der er en lille regnefejl. Ses der bort fra den, stemmer det med:

1 byskæppe =	6 skæpper
1 pund =	15 skæpper
1 læst =	180 skæpper

Side 14v

15 byskæpper

5 byskæpper

4 byskæpper

1 pund

1 ørte

3 ørte

3 ørte

3 ørte

3 byskæpper

3 ørte

27 byskæpper + 1 pund + 13 ørte = S.L. = $1\frac{1}{2}$ læst + 2 pund + 7 skæpper.

Indsættes 1 byskæppe = 6 skæpper, 1 ørte = 10 skæpper, 1 pund = 15 skæpper og 1 læst = 180 skæpper fås:

$27 \times 6 + 15 + 10 \times 13 = 307$ skæpper = $1\frac{1}{2} \times 180 + 2 \times 15 + 7 = 307$ skæpper
Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 ørte = 10 skæpper
1 pund = 15 skæpper
1 læst = 180 skæpper

Side 15r

3 ørte
 3 byskæpper
 3 byskæpper
 3 ørte
 3 ørte
 3 ørte
3 ørte

21 ørte + 6 byskæpper = S.L. = 1 læst + 4 pund + 6 skæpper.

Indsættes 1 byskæppe = 6 skæpper, 1 ørte = 10 skæpper, 1 pund = 15 skæpper og 1 læst = 180 skæpper fås:

$21 \times 10 + 6 \times 6 = 246 = 180 + 4 \times 15 + 6 = 246$. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 ørte = 10 skæpper
1 pund = 15 skæpper
1 læst = 180 skæpper

Side 15v

Summation af ydelser for herredet side 14r, 14v og 15r =

4 læst + 8½ pund + 18½ skæpper = 766 skæpper.

Summa lateris side 15v:

4½ læst + 13½ pund + 3½ skæpper = 1016 skæpper.

Difference = 250 skæpper = ca. 1½ læst. Der er sikkert regnefejl. Der skulle i Summa Lateris stå 3 læst 9 pund 1 skæpper = 766 skæpper.

Side 485v

Rug solgt med Viborgskæppen: 1 tønne 1½ skæppe á 10 skilling 2 album = 6 mark. Idet 1 tønne + 1½ skæpper er 9 skæpper med 1 tønne = 7½ skæpper, og idet 1 skilling er 3 album, fås:

$9 \times (10 \text{ skilling} + 2 \text{ album}) = 90 \text{ skilling} + 18 \text{ album} = 90 + 6 \text{ skilling} = 96 \text{ skilling} = 6 \text{ mark}$. Stemmer med:

1 tønde = 7½ skæpper

Maren i Smollerup 9 tønder 3 skæpper, hver byskæppe 1 daler er 13 daler. Regnes med 1 byskæppe = 6 skæpper og 1 tønde = 7½ skæpper fås: 9 tønder 3 skæpper = $9 \times 7\frac{1}{2} + 3 = 70\frac{1}{2}$ skæpper = $11\frac{3}{4}$ byskæpper á 1 daler = $11\frac{3}{4}$ daler. Stemmer ikke med 13 daler. Der må være regnefejl.

Willads i Borris 3 byskæpper rug á 10 skilling 2 album på skæppe, er 12 mark. Antages 1 byskæppe = 6 skæpper fås:

$3 \times 6 \times (10 \text{ skilling} + 2 \text{ album}) = 180 \text{ skilling} + 36 \text{ album} = 192 \text{ skilling} = 12 \text{ mark}$. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

Fleskum herred

Side 278r.

Tekstens overskrift angiver, at i Fleskum herred er:

1 byskæppe = 6 skæpper

Side 278v

4 byskæpper

1 byskæppe

½ pund

½ pund

1½ pund

7 byskæpper + 2½ pund = S.L. = 5 pund + 4½ skæpper

Indsættes 1 byskæppe = 6 skæpper fås:

42 skæpper + 2½ pund = 5 pund + 4½ skæpper.

2½ pund = 37½ skæpper.

1 pund = 15 skæpper

Gislum herred

Side 362v

Teksten i S.L. angiver: $4\frac{1}{2}$ ørte er 6 tønder.

Med 1 ørte = 10 skæpper fås:

$4\frac{1}{2} \times 10$ skæpper = 6 tønder.

6 tønder = 45 skæpper →

1 tønde = $7\frac{1}{2}$ skæpper

Side 486r

Landgilde som Svend Jude betalte:

4 ørte = 5 tønder + $2\frac{1}{2}$ skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper

1 tønde = $7\frac{1}{2}$ skæpper

Hellum herred

Side 37r, summa herredet:

Side 35r 9 ørte

Side 35v $6\frac{1}{2}$ ørte

Side 36r $7\frac{1}{2}$ ørte

Side 36v 10 ørte

I alt 33 ørte = Summa herred = $1\frac{1}{2}$ læst + 4 pund.

Indsættes 1 ørte = 10 skæpper og 1 pund = 15 skæpper fås: 330 skæpper = $1\frac{1}{2}$ læst + 60 skæpper.

$1\frac{1}{2}$ læst = 270 skæpper.

1 læst = 180 skæpper

Side 279v

Tekstens overskrift angiver, at i Fleskum herred er:

1 byskæppe = 5 skæpper

Side 279v

4 byskæpper

2 pund

1½ pund

½ pund

2 pund

2 pund

20 skæpper

1½ pund

4 byskæpper + 9½ pund + 20 skæpper = 1 læst + 2½ skæpper Indsættes

1 byskæppe = 5 skæpper, 1 pund = 15 skæpper og 1 læst = 180 skæpper

fås:

 $4 \times 5 + 9\frac{1}{2} \times 15 + 20 = 182\frac{1}{2} = 180 + 2\frac{1}{2} = 182\frac{1}{2}$. Stemmer med:**1 byskæppe = 5 skæpper****1 pund = 15 skæpper****1 læst = 180 skæpper****Hornum herred****Side 33r**

1 pund

1 pund

1 ørte

1 ørte = 2 pund + 2ørte = S.L. = 3 pund + 5 skæpper.

1 pund = 2 ørte – 5 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper**1 pund = 15 skæpper****Side 33v**

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

5 pund mel

5 pund + 4 ørte = S.L. = 7 pund. Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper**1 pund = 15 skæpper**

Side 33v

1 ørte + 1 ørte = S.L. = 1 pund + 5 skæpper.

1 pund = 2 ørte – 5 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper
1 pund = 15 skæpper

Side 369v, S.L.:

1 ørte = 10 skæpper

Side 370r, Summa prouincie (herredet)

3 ørte = 4 tønder. Indsættes 1 ørte = 10 skæpper fås:

30 skæpper = 4 tønder.

1 tønde = 7½ skæpper

Lysgård herred

Side 19r-20v, herredet samlet

s. 19r	7 ørte	
s. 19v	7 ørte	6 skæpper
s. 20r	9 ørte	
s. 20v	3 ørte	

26 ørte + 6 skæpper = S.L. = 1 læst + 8 ørte + 6 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper
1 læst = 180 skæpper

Side 359r

Teksten i S.L. angiver: 7 ørte er 9 tønder 2½ skæpper.

Med 1 ørte = 10 skæpper fås:

7x10 skæpper = 9 tønder + 2½ skæpper.

9 tønder = 67½ skæpper →

1 tønde = 7½ skæpper

Middelsom herred

Side 18r

3 byskæpper

6 byskæpper

1 pund

3 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

9 byskæpper + 1 pund + 15 ørte = 1 læst + 2½ pund + 1½ skæpper.

Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

1 ørte = 10 skæpper

1 pund = 15 skæpper

1 læst = 180 skæpper

Side 18v

3 ørte

3 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

14 byskæpper

2 ørte

3 ørte

14 ørte + 14 byskæpper = S.L. = 22 ørte + 4 skæpper Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

1 ørte = 10 skæpper

Rinds herred

Side 359r, S.L.: 7 ørte = 9 tønner + 2½ skæpper. Stemmer med:

1 tønne = 7½ skæpper

1 ørte = 10 skæpper

Side 21r

1 pund
4 byskæpper
3 byskæpper
1 ørte
1 ørte
1 ørte

1 pund + 4 byskæpper + 3 ørte = $4\frac{1}{2}$ pund + $1\frac{1}{2}$ skæpper Stemme med:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 ørte = 10 skæpper

Side 21v

1 pund
1 pund
3 byskæpper
1 ørte
1 ørte
3 ørte
2 ørte
3 ørte
3 ørte

2 pund + 3 byskæpper + 13 ørte = $11\frac{1}{2}$ pund + $5\frac{1}{2}$ skæpper. Stemmer:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 ørte = 10 skæpper

Side 22v

3 pund
2 ørte
2 ørte
2 ørte
2 ørte
2 ørte
2 ørte

3 pund + 12 ørte = S.L. 1 læst. Stemmer ikke med 1 læst = 180 skæpper:

$3 \times 15 + 12 \times 10 = 165$ skæpper. Der er tale om en regnefejl på 1 pund, og det kan antages:

1 læst = 180 skæpper

Side 23r

2 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

14 ørte = S.L. = 9 pund + 5 skæpper Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 23v

4 skæpper

4 skæpper

2 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

2 ørte

10 ørte + 8 skæpper = S.L. = 7 pund + 3 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Slet herred

side 486r

Anders Kordrup af Ordrup Mølle (Oudrup i Slet herred)

1 læst = 30 byskæpper.

Med 1 læst = 180 skæpper fås:

1 byskæppe = 6 skæpper

Side 486v

Mølleskyld af Nørager mølle, som Niels Olufsen oppebar.

11 byskæpper + 3½ skæpper = 9 tønder + 2 skæpper.

Med 1 byskæppe = 6 skæpper fås:

1 tønde = 7½ skæpper

Sønderlyng herred**Side 177v**

Der regnes kun på kongens rug.

3 byskæpper

2 byskæpper

6½ byskæpper

6 tønder 3 skæpper

11½ byskæpper + 6 tønder + 4 skæpper = S.L. = 15 tønder 4½ skæpper.

Stemmer med:

1 tønde = 7½ skæpper

1 byskæppe = 7½ skæpper

BYG

Oversigt over fundne værdier angivet i skæpper pr enhed.

Kornmålesystem: **Viborgmål.**

Kornsort: Byg

Herred	Læst	Pund	Ørte	Tønde	Byskæppe
Fjends		15	12	7½	6
Fleskum	180	15	12		6
Gislum	180	15	12		6
Hellum	180	15	12	7½	
Hornum	180	15	12	7½	
Lysgård	180	15	12	7½	6
Middelsom	180	15	12	7½	6
Nørlyng	180	15	12	7½	6
Rinds	180	15	12		
Slet	180	15	12		
Sønderlyng		15	12	7½	6
Aars	180	15	12	7½	

Fjends herred

Side 14r

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

14 byskæpper = S.L. = $5\frac{1}{2}$ pund + $1\frac{1}{2}$ skæpper. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 14r

2 byskæpper

2 byskæpper

3 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

13 byskæpper = S.L. = 9 tønder + $4\frac{1}{2}$ skæpper. Stemmer med:

1 tønde = $7\frac{1}{2}$ skæpper

side 272v

6 byskæpper

5 byskæpper

6 byskæpper

17 byskæpper = S.L. = $6\frac{1}{2}$ pund + $4\frac{1}{2}$ skæpper. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

Side 352r

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

12 byskæpper = S.L. = 8 tønder + 12 skæpper. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Side 353r

Tekst: 1 ørte = 1 tønde + 4½ skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper

Fleskum herred

Side 37v

3 pund 3 skæpper

3 pund 3 skæpper

1 ørte

4 ørte

2 pund

2 pund

5 pund

5 pund 5 skæpper

5 ørte + 20 pund + 11 skæpper = S.L. = 1½ læst + 9 skæpper.

Med 1 ørte = 12 skæpper og 1 pund = 15 skæpper fås:

$5 \times 12 + 18 \times 15 + 11 \text{ skæpper} = 1\frac{1}{2} \text{ læst} + 9 \text{ skæpper}.$

$60 + 270 + 11 = 341 = 1\frac{1}{2} \text{ læst} + 9 \text{ skæpper}.$

$1\frac{1}{2} \text{ læst} = 332 \text{ skæpper}.$ → $1 \text{ læst} = 221,33 \text{ skæpper}.$

Der er en regnefejl. S.L. skulle skrives som 1½ læster + 3 pund + 7 skæpper. Med rettelse af denne fejl kan man antage:

1 ørte = 12 skæpper
1 pund = 15 skæpper
1 læst = 180 skæpper

Side 151v

3 pund

3 pund

2 pund 6 skæpper

2 pund 5 skæpper

3 pund 3 skæpper

2 pund 6 skæpper

2 pund 5 skæpper

3 pund

24 skæpper

5 pund 4 skæpper

27 pund + 58 skæpper = S.L. = 2½ læst + ½ pund.

26½ pund = 2x180-58 = 392 skæpper.

1 pund = 14,8 skæpper. Lille regnefejl. Man kan antage:

1 pund = 15 skæpper**Side 152r**

3 pund

2½ pund 6½ skæpper

2 pund

2 pund

4 pund

2 pund

4 pund 3 skæpper

2 pund 5 skæpper

2 pund 5 skæpper

2 pund 5 skæpper

2 pund 5 skæpper

27½ pund + 29½ skæpper = S.L. = 2 læst + 5½ pund + 4½ skæpper.

22 pund = 2x180 ÷ 25 = 392 skæpper.

1 pund = 15,2 skæpper. Lille regnefejl. Man kan antage:

1 pund = 15 skæpper**Side 38r**

2 pund

2 ørte

2 ørte

4 ørte + 3 pund = S.L. = 6 pund + 3 skæpper.

Indsættes 1 ørte = 12 skæpper og 1 pund = 15 skæpper fås:

$$4 \times 12 + 3 \times 15 = 93 = 6 \times 15 + 3 = 93. \text{ Stemmer med:}$$

1 ørte = 12 skæpper
1 pund = 15 skæpper

side 38v

4 pund	3 skæpper
2 pund	5 skæpper
2 pund	5 skæpper
2 pund	5 skæpper
<u>2 pund</u>	<u>5 skæpper</u>

14 pund + 28 skæpper = S.L. = 1 læst $3\frac{1}{2}$ pund + $5\frac{1}{2}$ skæpper. Indsættes 1 ørte = 12 skæpper og 1 pund = 15 skæpper fås:

$14 \times 15 \text{ skæpper} + 28 \text{ skæpper} = 238 \text{ skæpper} = 1\frac{1}{2} \text{ læst} + 3\frac{1}{2} \times 15 \text{ skæpper} + 5\frac{1}{2} \text{ skæpper} = 1 \text{ læst} + 58 \text{ skæpper.} \rightarrow 1 \text{ læst} = 180 \text{ skæpper.}$ Stemmer med:

1 læst = 180 skæpper

Side 243v

3 pund	3 skæpper
3 pund	3 skæpper
1 ørte	
3 pund	3 skæpper
2 pund	
2 pund	
2 pund	
5 pund	
3 pund	5 skæpper
<u>2 pund</u>	<u>5 skæpper</u>

1 ørte + 23 pund + 19 skæpper = S.L. = 2 læst + 1 pund + 9 skæpper.

Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper
1 pund = 15 skæpper
1 læst = 180 skæpper

Side 278r

Teksten angiver:

1 byskæppe = 6 skæpper

Gislum herred

Side 24v

1 pund

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 pund + 6 ørte = S.L. = $5\frac{1}{2}$ pund + $4\frac{1}{2}$ skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 25r

1 ørte

1 ørte

1 ørte

2 pund

1 ørte

2 pund + 4 ørte = S.L. = 5 pund + 3 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 25v

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

9 ørte = S.L. = $1\frac{1}{2}$ læst + 1 pund + 3 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper
1 pund = 15 skæpper
1 læst = 180 skæpper

Side 26r

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

4 ørte = S.L. = 4 pund. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper
1 pund = 15 skæpper

side 275r

4 byskæpper

3 byskæpper

4 byskæpper

3½ byskæpper

5 byskæpper

½ pund

5 byskæpper

24½ byskæpper + ½ pund = S.L. = 10 pund + 4½ skæpper. Stemmer:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 pund = 15 skæpper

Hellum herred

Side 35r

20 skæpper

1½ ørte

1 ørte

1 ørte

1½ ørte

1½ ørte

1½ ørte

½ ørte

8½ ørte + 20 skæpper = S.L. = 10 ørte + 2 skæpper. 1½ ørte = 18 skæpper.

1 ørte = 12 skæpper

Side 36r

1 ørte

1½ ørte

1 ørte

1 ørte

1 pund

1 ørte

½ ørte

½ ørte

1 ørte

7 ørte + 1 pund = S.L. = 7½ ørte + 3 skæpper.

Med 1 ørte = 12 skæpper fås:

1 pund = ½x12 + 3 = 9 skæpper. Regnefejl. S.L. skulle skrives som 8 ørte + 3 skæpper. Med rettelse af denne fejl kan man antage:

1 ørte = 12 skæpper**1 pund = 15 skæpper****Side 36v, summa for herredet**

s. 35r 10 ørte 2 skæpper

s. 35v 6½ ørte

s. 36r 7½ ørte 3

s. 36v 9 ørte 6 skæpper

33 ørte + 11 skæpper. = S.L. = 2 læster + 3½ ørte + 4½ skæpper.

Med 1 ørte = 12 skæpper fås:

33x12 + 11 = 407 = S.L. = 2 læst + 3½x12 + 4½ = 2 læst + 46½ skæpper.

2 læst = 360½ skæpper. Lille regnefejl på ½ skæppe.

1 læst = 180 skæpper**Side 371r**

Tekst: 3½ ørte = 5 tønder + 4½ skæpper. Indsættes 1 ørte= 12 skæpper fås:

3½x12 ÷ 4½ = 37½ = 5 tønder

1 tønde = 7½ skæpper

Hornum herred

Side 33r

20 skæpper

2 pund

2 pund

1 pund

1 pund

2 ørte

1 ørte

3 ørte + 6 pund + 20 skæpper = S.L. = 9 pund + 11 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 34v, summa for herredet

s. 33r 9 pund 11 skæpper

s. 33v 1½ pund 1½ skæpper

s. 34r 2 pund 6 skæpper

12½ pund + 18½ skæpper = S.L. = 1 læst + 1½ pund + 2½ skæpper.

Indsættes 1 pund = 15 skæpper fås:

$$12\frac{1}{2} \times 15 + 18\frac{1}{2} = 206 = 1 \text{ læst} + 1\frac{1}{2} \times 15 + 2\frac{1}{2} = 1 \text{ læst} + 25 \rightarrow$$

1 læst = 181 skæpper. Lille regnefejl. Man kan antage:

1 læst = 180 skæpper

Side 369r

Tekst: 7 ørte = 11 tønder + 1½ skæpper. Indsættes 1 ørte = 12 skæpper. fås:

$$84 - 1\frac{1}{2} = 82\frac{1}{2} = 11 \text{ tønder.}$$

1 tønde = 7½ skæpper

Lysgård herred

Side 19v

1 ørte
1 ørte
1 ørte
9 skæpper
1 ørte
1 ørte
1 ørte
1 ørte

7 ørte + 9 skæpper = S.L. = $7\frac{1}{2}$ ørte + 3 skæpper.

$\frac{1}{2}$ ørte = 6 skæpper.

1 ørte = 12 skæpper

Side 19r-20v, herredet samlet

s. 19r	7 ørte	
s. 19v	$7\frac{1}{2}$ ørte	3 skæpper
s. 20r	9 ørte	
<u>s. 20v</u>	<u>4 ørte</u>	

$27\frac{1}{2}$ ørte + 3 skæpper = S.L. = $1\frac{1}{2}$ læst + $10\frac{1}{2}$ byskæpper.

Indsættes 1 ørte = 10 skæpper og 1 byskæppe = 6 skæpper fås:

$27\frac{1}{2} \times 10 + 3 = 278 = 1\frac{1}{2}$ læst + $10\frac{1}{2} \times 6 = 1\frac{1}{2}$ læst + 66 skæpper.

$1\frac{1}{2}$ læst = 212 skæpper. Stemmer ikke. Sikkert regnefejl. S.L. skulle være $1\frac{1}{2}$ læst + 8 skæpper = 278 skæpper.

Side 21r

1 pund
4 byskæpper
1 ørte
1 ørte
1 ørte

3 ørte + 1 pund + 4 byskæpper = S.L. = 5 pund. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 92v, summa for herredet

s. 90r	7 ørte	3 skæpper
s. 90v	3 ørte	9 skæpper
s. 91r	8 ørte	
s. 91v	6	

28 ørte + 9 skæpper = S.L. = 1½ læst + 6 ørte + 3 skæpper.

Indsættes 1 ørte = 12 skæpper fås:

28x12+9 = 345 skæpper = S.L. = 1½ læst + 6x12 skæpper + 3 skæpper.

345 skæpper = 1½ læst + 75 skæpper.

1½ læst = 270 skæpper.

1 læst = 180 skæpper

Side 21r

1 pund
4 byskæpper
1 ørte
1 ørte
<u>1 ørte</u>

3 ørte + 1 pund + 4 byskæpper = S.L. = 5 pund. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

1 ørte = 12 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 357v

Tekst: 4 ørte = 6 tønner + 3 skæpper. Stemmer med:

1 tønde = 7½ skæpper

Middelsom herred

Side 84r

1 ørte

1 ørte

1 ørte

3 ørte

1 ørte

2 ørte

½ ørte

9½ ørte = S.L. = 9 ørte + 6 skæpper.

½ ørte = 6 skæpper.

1 ørte = 12 skæpper

Nørlyng herred

Side 18v

3 byskæpper

6 byskæpper

1 pund

9 byskæpper + 1 pund = S.L. = 3½ pund + 1½ skæpper. Stemmer ikke.

S.L. skulle være 4½ pund + 1½ skæppe. Så stemmer det med:

1 byskæppe = 6 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 89r

3 byskæpper

6 byskæpper

1 pund

9 byskæpper + 1 pund = S.L. = 11 byskæpper + 3 skæpper. Stemmer:

1 byskæppe = 6 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 89v, summa for herredet

s. 89r 11 byskæpper 3 skæpper

s. 89v 3 ørte

11 byskæpper + 3 ørte + 3 skæpper = S.L. = ½ læst + 1 pund + 3 skæpper.

Indsættes 1 byskæppe = 6 skæpper, 1 ørte = 12 skæpper og 1 pund = 15 skæpper fås:

$11 \times 6 + 3 \times 12 + 3 = 105$ skæpper = S.L. = $\frac{1}{2}$ læst + 15 skæpper + 3 skæpper.

$\frac{1}{2}$ læst = 87 skæpper. Der er en regnefejl i S.L. skal kun være $\frac{1}{2}$ læst + 1 pund. Rettes denne lille fejl på 3 skæpper fås:

1 læst = 180 skæpper

side 272r

2 byskæpper

1 byskæppe

3 byskæpper

4 byskæpper

10 byskæpper = S.L. = 4 pund. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 17v, summa for herredet

s. 289r $6\frac{1}{2}$ ørte

s. 289v 8 ørte

s. 290r $4\frac{1}{2}$ ørte

s. 290v $3\frac{1}{2}$ ørte

$22\frac{1}{2}$ ørte = S.L. = $\frac{1}{2}$ læst. Med 1 ørte = 12 skæpper jf. tidligere fås:

1 læst = 180 skæpper

Side 289r

Tekst: $6\frac{1}{2}$ ørte = 10 tønder + 3 skæpper. Indsættes 1 ørte = 12 skæpper. fås:

10 tønder = $78 - 3 = 75$ skæpper.

1 tønde = $7\frac{1}{2}$ skæpper

Side 293r

Tekst: 4 ørte = 3 pund + 3 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Rinds herred

Side 22v

1 pund

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

6 ørte + 1 pund = S.L. = $5\frac{1}{2}$ pund + $4\frac{1}{2}$ skæpper. Indsættes 1 ørte = 12 skæpper jf nedenstående fås:

$$6 \times 12 + 1 \text{ pund} = 5\frac{1}{2} \text{ pund} + 4\frac{1}{2} \text{ skæpper.}$$

$$4\frac{1}{2} \text{ pund} = 67\frac{1}{2} \text{ skæpper.}$$

$$\mathbf{1 \text{ pund} = 15 \text{ skæpper}}$$

Side 23r

7 ørte = $5\frac{1}{2}$ pund + $1\frac{1}{2}$ skæpper.

Side 22v ÷ side 23r → 1 pund ÷ 1 ørte = 3 skæpper.

1 pund = 1 ørte + 3 skæpper. Indsættes i side 23r

7 ørte = $5\frac{1}{2} \times (1 \text{ ørte} + 3 \text{ skæpper}) + 1\frac{1}{2} \text{ skæpper.}$

7 ørte = $5\frac{1}{2} \text{ ørte} + 16\frac{1}{2} \text{ skæpper} \rightarrow$

$1\frac{1}{2} \text{ ørte} = 18 \text{ skæpper.}$

$$\mathbf{1 \text{ ørte} = 12 \text{ skæpper}}$$

1 pund = 1 ørte + 3 skæpper Indsættes 1 øret = 12 skæpper fås:

$$\mathbf{1 \text{ pund} = 15 \text{ skæpper}}$$

Side 24r

Summation for hele Rinds herred:

Side	Pund	Skæpper	Omregnet i skæpper
21r	5		75
21v	7	3	108
22r	5,5	4,5	87
22v	5,5	4,5	87
23r	5,5	1,5	84
23v	4,5	4,5	72
24r	1	4	19
I alt			532 skæpper

532 skæpper = S.L. = $2\frac{1}{2}$ læster + 5 pund + 7 skæpper.

$532 = 2\frac{1}{2}$ læster + 75 skæpper + 7 skæpper.

$2\frac{1}{2}$ læster = 450 skæpper.

1 læst = 180 skæpper

Side 28v

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte og $\frac{1}{2}$

1 ørte

1 ørte

1 ørte

$7\frac{1}{2}$ ørte = 90 skæpper = S.L. = 5 pund + 3 skæpper. Stemmer ikke. Der er regnefejl. S.L. er 6 pund.

Side 93r

$1\frac{1}{2}$ ørte

$1\frac{1}{2}$ ørte

1 ørte

2 ørte

6 ørte = S.L. = $4\frac{1}{2}$ pund + $4\frac{1}{2}$ skæpper. Med 1 ørte = 12 skæpper fås:

$6 \times 12 = 72$ skæpper = $4\frac{1}{2}$ pund + $4\frac{1}{2}$ skæpper.

$4\frac{1}{2}$ pund = $67\frac{1}{2}$ skæpper.

1 pund = 15 skæpper

Side 288r

Tekst: $8\frac{1}{2}$ ørte = $6\frac{1}{2}$ pund. Det stemmer ikke med 1 ørte = 12 skæpper og 1 pund = 15 skæpper. De er en regnefejl.

Side 288v

Tekst: $8\frac{1}{2}$ ørte = $6\frac{1}{2}$ pund + $4\frac{1}{2}$ skæpper. Indsættes 1 pund = 15 skæpper fås: $8\frac{1}{2}$ ørte = 102 skæpper.

1 ørte = 12 skæpper

Slet herred**Side 29r**

2 ørte

$\frac{1}{2}$ ørte

4 ørte

1 ørte

1 ørte

2 ørte

2 pund

$10\frac{1}{2}$ ørte + 2 pund = S.L. = 9 pund 9 skæpper.

Indsættes 1 ørte = 12 skæpper og 1 pund = 15 skæpper fås:

$$10\frac{1}{2} \times 12 + 2 \times 15 = 9 \times 15 + 9$$

$126 + 30 = 156 = 135 + 9 = 144$. Stemmer ikke. Der er regnefejl på 1 ørte i S.L., der burde være 10 pund 6 skæpper. Man kan antage:

1 ørte = 12 skæpper

1 pund = 15 skæpper

Side 29v

1 pund

1 ørte

1 ørte

1 pund

1 pund

1 pund

2 ørte + 4 pund = S.L. = $6\frac{1}{2}$ pund $1\frac{1}{2}$ skæpper.

Indsættes 1 ørte = 12 skæpper og 1 pund = 15 skæpper fås:

$$2 \times 12 + 4 \times 15 = 24 + 60 = 84 \text{ skæpper} = 6\frac{1}{2} \times 15 + 1\frac{1}{2} = 99 \text{ skæpper.}$$

Stemmer ikke. Der er regnefejl på 1 pund i S.L. som burde være $5\frac{1}{2} \times 15 + 1\frac{1}{2} = 84$. Man kan antage:

1 ørte = 12 skæpper
1 pund = 15 skæpper

Side 29v, summa for herredet

s. 28v 5 pund 3 skæpper

s. 29r 9 pund 9

s. 29v 6½ pund 1½ skæpper

20½ pund + 13½ skæpper = S.L. = 1½ læst + 6 skæpper + 3 pund.

Indsættes 1 pund = 15 skæpper fås:

20½x15 + 13½ = 1½ læst + 6 skæpper + 3x15 skæpper.

1½ læst = 270 skæpper.

1 læst = 180 skæpper

Side 144r

1 ørte

2 pund

1 pund

1 pund

1 ørte

1 pund

1 ørte

3 ørte + 5 pund = S.L. = 7 pund 6 skæpper.

Indsættes 1 pund = 15 skæpper fås:

3ørte + 5x15 = 7x15+9. 3 ørte = 114-75 = 36 skæpper.

1 ørte = 12 skæpper

Side 237r

4 ørte

1 ørte

2 ørte

2 pund

1 pund

1 ørte

1 pund

1 ørte

9 ørte + 4 pund = S.L. = 14 ørte.

5 ørte = 4 pund. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper
1 pund = 15 skæpper

Side 366r

1 ørte
2 pund
1 pund
1 ørte
1 pund
1 ørte
1 pund

3 ørte + 5 pund = S.L. = 7 pund 6 skæpper.
3 ørte – 6 skæpper = 2 pund. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper
1 pund = 15 skæpper

Sønderlyng herred

Side 17v, summa for herredet

s. 16r 2 ørte
s. 16v 5 ørte
s. 17r 5 ørte
s. 17v 1½ pund 1½ skæpper

12 ørte 1½ pund + 1½ skæpper = S.L. = ½ læst + 6½ pund + 3 skæpper.

Stemmer ikke med 1 ørte = 10 skæpper, 1 pund = 15 skæpper og 1 læst = 180 skæpper. Må være regne/skrivefejl. For at summen af siderne skulle stemme burde teksten være S.L. = ½ læst 3 pund 6 skæpper.

side 177v

2 byskæpper
3 byskæpper
6½ byskæpper
6 tønder 3 skæpper

11½ byskæpper + 6 tønder + 3 skæpper = 15 tønder + 4½ skæpper
9 tønder = 11½ byskæpper – 1½ skæpper. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

side 270r

4 byskæpper malt

4 byskæpper malt

2 byskæpper malt

5 byskæpper malt

5 byskæpper malt

5 byskæpper malt

25 byskæpper = 15 tønder + 1½ skæpper.

Stemmer ikke med: 1 byskæppe = 6 skæpper og 1 tønde = 7½ skæpper.

Der er sikker en regnefejl i antal tønder.

Side 291r

Tekst: 4 ørte = 3pund + 3 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper**1 pund = 15 skæpper****Aars herred****Side 30r**

2 pund

½ pund

1 pund

1 pund

1 pund

1 ørte

1 ørte

2 ørte

1 pund

3 ørte + 6½ pund = S.L. = 9 pund + 4½ skæpper. Med 1 ørte = 12 skæpper og 1 pund = 15 skæpper fås:

$$3 \times 12 + 6\frac{1}{2} \times 15 = 36 + 97\frac{1}{2} = 133\frac{1}{2} \text{ skæpper} = 9 \times 15 + 4\frac{1}{2} = 139\frac{1}{2} \text{ skæpper.}$$
 Regnefejl på ½ ørte i S.L. Man kan antage:
1 ørte = 12 skæpper**1 pund = 15 skæpper**

side 30v

1 pund
 ½ pund
 1 pund
 1 pund
 1 pund
 1 pund
 1 ørte
 1 ørte
1 pund

2 ørte + 6½ pund = S.L. = 9 pund + 1½ skæpper. Med 1 ørte = 12 skæpper
 og 1 pund = 15 skæpper fås:

$2 \times 12 + 6\frac{1}{2} \times 15 = 24 + 97\frac{1}{2} = 121\frac{1}{2}$ skæpper = $8 \times 15 + 1\frac{1}{2} = 121\frac{1}{2}$ skæpper.
 Stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper
1 pund = 15 skæpper

Side 17v, summa for herredet, s. 32v

s. 30r	9 pund	4½ skæpper
s. 30v	8 pund	1½ skæpper
s. 31r	9 pund	
s. 31v	7½ pund	1½ skæpper
s. 32r	5 pund	6
s. 32v	<u>1 ørte</u>	

1 ørte + 38½ pund + 13½ skæpper = S.L. = 4 læster + 4 pund + 3 skæpper.

$12 + 38\frac{1}{2} \times 15 + 13\frac{1}{2} = 12 + 577\frac{1}{2} + 13\frac{1}{2} = 3$ læster + $4 \times 15 + 3 \rightarrow$

603 skæpper = 3 læster + 63 skæpper.

3 læster = 540 skæpper.

1 læst = 180 skæpper

Side 367r

Tekst: 6½ ørte = 10 tønder 3 skæpper. Indsættes 1 ørte = 12 skæpper fås:
 $78 \div 3 = 10$ tønder.

1 tønde = 7½ skæpper

HAVRE

Oversigt over fundne værdier angivet i skæpper pr enhed.

Kornmålesystem: **Viborgmål.**

Kornsort: Havre

Herred	Læst	Pund	Ørte	Tønde	Byskæppe
Fjends			20	7½	
Fleskum	360	30	30		6
Gislum	360	30	20		6
Hellum	360	30	20	7½	5
Hornum			20	7½	
Lysgård			20	7½	6
Middelsom			20	7½	6
Nørlyng	360		20	7½	6
Rinds			20	7½	6
Slet		30	20		
Sønderlyng			20	7½	6
Aars			20	7½	6

Fjends herred

Side 353r

Teksten angiver: 1 ørte er 2 tønder 5 skæpper. Stemmer med:

1 tønde = 7½ skæpper

1 ørte = 20 skæpper

Fleskum herred

Side 278r

Teksten angiver:

1 byskæppe = 6 skæpper

Side 278r

Sum i nederste linje

Byskæpper	Ørte	Skæpper	pund
9			
	2		
		5	
			½
	½		
3			
	1		
	1		
12	4½	5	½

S.L. = ½ læst + 2 skæpper. Indsættes 1 byskæppe = 6 skæpper, 1 ørte = 20 skæpper og 1 læst = 360 skæpper fås:

$12 \times 6 + 4\frac{1}{2} \times 20 + 5 + \frac{1}{2} \text{ pund} = 167 \text{ skæpper} = \frac{1}{2} \times 360 + 2 = 182 \rightarrow$
 $\frac{1}{2} \text{ pund} = 15 \text{ skæpper. } 1 \text{ pund} = 30 \text{ skæpper. Stemmer med:}$

1 byskæppe = 6 skæpper

1 ørte = 20 skæpper

1 pund = 30 skæpper

1 læste = 360 skæpper

Gislum herred

Side 24v-27v, summa herredet

24v	5 ørte
25r	2
25v	9
26r	5
26v	8
27r	7
<u>27v</u>	<u>5</u>

41 ørte = S.L. s. 28r = 2 læster 5 ørte.

2 læster = 36 ørte.

1 læst = 18 ørte

Med 1 ørte = 20 skæpper jf. efterfølgende fås:

1 læst = 360 skæpper

Side 28r

Summa herredet

Samme beregning som ovenfor.

1 læst = 18 ørte

Side 275r

2 byskæpper = 12 skæpper.

1 byskæppe = 6 skæpper

Hellum herred

Side 279r

Teksten angiver:

1 byskæppe = 5 skæpper !

Byskæppen afviger fra hvad der ellers var gængs byskæppe i Himmerland, nemlig 6 skæpper. Af regnskabet fremgår i øvrigt, at også i Hindsted herred benyttedes denne byskæppe.

Side 279r

Ydelserne på siden. Sum i nederste linje. De $\div 9$ skæpper er restance.

Ørte	Byskæpper	Pund	Skæpper
1			
	1		
$\frac{1}{2}$			
	1		
$\frac{1}{2}$			
		1	
		1	$\div 9$
1			
2	2	2	$\div 9$

3 ørte + 2 byskæpper + 2 pund $\div 9$ skæpper = S.L. = 4 pund + 1 skæppe
 Indsættes 1 ørte = 20 skæpper, 1 byskæppe = 5 skæpper og 1 pund = 30 skæpper fås:

$3 \times 20 + 2 \times 5 + 2 \times 30 \div 9 = 121$ skæpper = S.L. = $4 \times 30 + 1 = 121$ skæpper.
 Stemmer med:

1 byskæppe = 5 skæpper
1 ørte = 20 skæpper
1 pund = 30 skæpper

Side 370v

5 ørte = 13 tønder + $2\frac{1}{2}$ skæpper.

Side 371

4 ørte = 10 tønder + 5 skæpper.

I tallene i side 370v ganges med 4 og tallene i 371r ganges med 5 fås:

Side 370v: 20 ørte = 52 tønder + 10 skæpper.

Side 371r: 20 ørte = 50 tønder + 25 skæpper.

Trækkes 371r fra 370v fås:

$0 = 2$ tønder $\div 15$ skæpper \rightarrow

1 tønde = $7\frac{1}{2}$ skæpper

Indsat i side 371r giver det:

$$4 \text{ ørte} = 10 \times 7\frac{1}{2} + 5 = 80 \text{ skæpper.}$$

1 ørte = 20 skæpper

Side 37r, summa for herredet

s. 35r 5 ørte

s. 35v 4 ørte

s. 36r 6 ørte

s. 36v 9 ørter

24 ørte = S.L. = 1 læst + 6 ørte.

1 læst = 20 ørte. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper
1 læst = 360 skæpper

Side 370v og side 371r

5 ørte = 13 tønder + 2½ skæpper

4 ørte = 10 tønder + 5 skæpper.

Ganges de to siders tal med hhv. 4 og 5 fås:

20 ørte = 52 tønder + 10 skæpper

20 ørte = 50 tønder + 25 skæpper.

Trækkes den ene ligning fra den anden fås:

0 = 2 tønder – 15 skæpper.

2 tønder = 15 skæpper.

1 tønde = 7½ skæpper.

Indsættes dette i side 371r fås:

4 ørte = $10 \times 7\frac{1}{2} + 5 = 75 + 5 = 80$ skæpper.

1 ørte = 20 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Side 243r, summa for herredet

s. 241v 5 ørte
s. 242r 4 ørte
s. 242v 8 ørte
s. 243r 1 ørter

17 ørte = S.L. = 45 tønder 2½ skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Hornum herred

Side 370r

Tekst S.L. 3 ørte = 8 tønder. →

1 ørte = 2,67 tønder. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Summa Pruingie (herredet)

10 ørte = 26 tønder

1 ørte = 2,60 tønder. Det stemmer ikke helt, skulle være 2,67 tønder, så stemmer det med:

1 ørte = 20 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Side 17v, summa for herredet

s. 147r 2 ørte
s. 147v 4 ørte
s. 148r 3 ørte

9 ørte = S.L. = 24 tønder

1 ørte = 2,67 tønder. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Side 277r

½ ørte

½ ørte

½ ørte

1½ ørte

3½ ørte = S.L. = 9 tønder + 2½ skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper

1 tønde = 7½ skæpper

Side 277v

½ ørte

½ ørte

1 ørte = S.L. = 2 tønder + 5 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper

1 tønde = 7½ skæpper

Lysgård herred

Side 357vr

1 ørte er 2 tønder 5 skæpper. Stemmer med:

1 tønde = 7½ skæpper

1 ørte = 20 skæpper

Middelsom herred

Side 271r

4 byskæpper

5 byskæpper

2 byskæpper

2 byskæpper

3 byskæpper

16 byskæpper = S.L. = 12 tønder + 6 skæpper. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

Side 289r

5 ørte er 13 tønder 2½ skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Nørlyng herred

Ladegårdsavl

Side 49v

48 tønder

22 tønder

31 tønder

14 tønder

115 tønder = S.L. = 2 læster + 19 tønder.

1 læst = 48 tønder. Stemmer med:

1 læst = 360 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Side 269r

1 ørte

1 byskæppe

14 skæpper

3 byskæpper

1 ørte + 4 byskæpper + 14 skæpper = S.L. = 7 tønder + 5½ skæpper.

Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper
1 ørte = 20 skæpper

Rinds herred

Side 273v

2 byskæpper

1 byskæppe

1 ørte

6 byskæpper

½ ørte

2 tønder

1 byskæppe

10 byskæpper + 2 tønder + 1½ ørte = S.L. = 14 tønder.

Indsættes 1 byskæppe = 6 skæpper, 1 tønne = $7\frac{1}{2}$ skæpper og 1 ørte = 20 skæpper fås:

$$10 \times 6 + 2 \times 7\frac{1}{2} + 1\frac{1}{2} \times 20 = 14 \times 7\frac{1}{2}$$

$60 + 15 + 30 = 105$ skæpper = $14 \times 7\frac{1}{2} = 105$. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 tønne = $7\frac{1}{2}$ skæpper
1 ørte = 20 skæpper

Side 274r Rinds herred

2 byskæpper

4 byskæppe

$\frac{1}{2}$ ørte

1 byskæppe

1 byskæppe

3 byskæppe

11 byskæpper + $\frac{1}{2}$ ørte = S.L. = 10 tønner + 1 skæppe.

Indsættes 1 byskæppe = 6 skæpper, 1 tønne = $7\frac{1}{2}$ skæpper og 1 ørte = 20 skæpper fås:

$$11 \times 6 + \frac{1}{2} \times 20 = 76 = 10 \times 7\frac{1}{2} + 1 = 75 + 1 = 76. \text{ Stemmer med:}$$

1 byskæppe = 6 skæpper
1 tønne = $7\frac{1}{2}$ skæpper
1 ørte = 20 skæpper

Side 354r

1 ørte er 2 tønner 5 skæpper. Stemmer med:

1 tønne = $7\frac{1}{2}$ skæpper
1 ørte = 20 skæpper

Side 288r

3 ørte er 8 tønder. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Slet herred

Side 280r

1 pund

½ ørte

20 skæpper

1 pund + ½ ørte + 20 skæpper = S.L. = 2 pund. Stemmer med:

1 ørte = 20 skæpper
1 pund = 30 skæpper

Sønderlyng herred

Side 269v

3 byskæpper

3 byskæpper

3 byskæpper

10 byskæpper

3 byskæpper

4 byskæpper

26 byskæpper = S.L. = 20 tønder + 6 skæpper. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper
1 tønde = 7½ skæpper

Aars og Hornum herred

Side 175v

3 ørte

1 ørte

17½ skæpper

9 skæpper

10 skæpper

10 skæpper

10 skæpper

20 skæpper

15 skæpper

15 skæpper

4 ørte + 106½ skæpper = S.L. = 9 ørte.

5 ørte = 106½ skæpper.

1 ørte = 21,3 skæpper, der må være en regnefejl.

Aars herred

Side 276r

1 ørte

1 byskæppe

½ ørte

1½ ørte + 1 byskæppe = S.L. = 4 tønner + 6 skæpper. Stemmer med:

1 byskæppe = 6 skæpper

1 tønne = 7½ skæpper

1 ørte = 20 skæpper

VENDELBOMÅL (Salling)

RUG

Oversigt over fundne værdier angivet i skæpper pr enhed.

Kornmålesystem: **Vendelbomål.** **Kornsort: Rug**

Herred	Læst	Pund	Ørte	Tønde	Byskæppe
Harre	288			12	
Hindborg	288	24	10	12	
Rødding	288		10	12	
Salling Nørre	288	24			

Harre herred

Rug er ikke fundet i Harre herred.

Hindborg herred

Side 2v

1½ ørte

1½ ørte

1½ ørte

1½ ørte

6 ørte = S.L. = 6 ørte. Sammentællingen stemmer.

Side 75r-76v

Side 75r 2 ørte

Side 75v 8 ørte

Side 75r 2 tønder

10 ørte + 2 tønder = Summa pruinicie = 4 pund + 4 skæpper.

Stemmer ikke. Regne/skrivefejl. Summa pruinicie er 8 pund + 4 skæpper.

Side 338r

S.L.: 2 ørte er 1½ tønde + 2 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper

1 tønde = 12 skæpper

Side 338v og 338va

4½ ørte er 3½ tønder + 2 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper

1 tønde = 12 skæpper

Side 339r

S.L.: 2 ørte er 1½ tønder + 2 skæpper. Stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper

1 tønde = 12 skæpper

Nørre herred, Salling

Side 341r

32 tønder = S.L. = 16 pund. Med 1 tønde = 12 skæpper fås: 16 pund = 32x12 skæpper.

1 pund = 24 skæpper

Rødning herred

Side 5v

7 ørte ÷ 1½ skæpper

4 ørte 1 skæppe

4 ørte 1½ skæpper

3 ørte 1½ skæpper

6 ørte 3 skæpper

4 ørte 1½ skæpper

28 ørte + 7 skæpper = S.L. = 28½ ørte + ½ skæppe .

1 ørte = 12 skæpper

Side 5v

4 ørte 1½ skæpper

4 ørte 1½ skæpper

4 ørte 1½ skæpper

4 ørte 1½ skæpper

½ ørte

2½ ørte 1½ skæpper

4 ørte 1½ skæpper

1 ørte 4½ skæpper

20 ørte + 12 skæpper = S.L. = 21 ørte.

1 ørte = 12 skæpper

Side 6v

2½ ørte

1 ørte 3 skæpper

1 ørte 4½ skæpper

1 ørte 4½ skæpper

2½ ørte 3 skæpper

1 ørte 4½ skæpper

9 ørte + 19½ skæpper = S.L. = 10½ ørte + 1½ skæpper.

1 ørte = 12 skæpper

Side 486r

Anders Jensen i Estrup, Mølleskyld af Næsbæk mølle.

Pris pr skæppe 6 skilling 2 album er 4 mark 5 skilling 1 album for 1 tønde. Heraf kan opstilles ligningen hvor X er antal skæpper pr tønde:

$X \text{ skæpper} \times (6 \text{ skilling} + 2 \text{ album}) / \text{tønde} = 4 \text{ mark } 5 \text{ skilling } 1 \text{ album pr tønde. Omregnes til album med } 1 \text{ skilling} = 3 \text{ album, } 1 \text{ mark} = 16 \text{ skilling fås: } X (6 \times 3 + 2) = 4 \times 16 \times 3 + 5 \times 3 + 1.$

$20 X = 192 + 15 + 1 = 208.$

$X = 10,4 \text{ skæpper/tønde. Der er afskrivnings/regnefejl, Summen på } 45 \text{ mark stemmer heller ikke. Det kan antages:}$

1 tønde = 12 skæpper

Side 485r

Rødning herred, Krejbjerggård birk. Teksten ”Skyldkorn som Anders Jensen i Estrup solgte” angiver, at i Salling er:

1 tønde = 12 skæpper

Side 485r

Teksten ”Skyldkorn som Anders Jensen i Estrup solgte” angiver at 10 ørte rug = 8 tønder + 3 skæpper. Med 1 tønde = 12 skæpper fås:

$10 \text{ ørte} = 8 \times 12 + 3 = 99 \text{ skæpper. Der må være en lille regnefejl på } 1 \text{ skæppe så } 10 \text{ ørte} = 100 \text{ skæpper. Man kan antage:}$

1 ørte = 10 skæpper

Side 485v

Bjørn Pedersen, 1½ tønde 2 skæpper á 6 skilling 2 album pr skæppe = 8 mark 5 skilling 1 album. Mængden er 20 skæpper med 1 tønde = 12 skæpper. Omregnes prisen pr skæppe til album med 3 album pr skilling er enhedsprisen = 20 album. Det bliver i alt = $20 \times 20 = 400$ album. 8 mark 5 skilling og 1 album er omregnet i album, idet 1 mark er 16 skilling: $8 \times 16 \times 3 + 5 \times 3 + 1 = 384 + 15 + 1 = 400$. Stemmer med:

1 tønde = 12 skæpper

Side 485v

Christen Pedersen og Jens, 1 tønne 1 skæppe 1 fjerding á 6 skilling 2 album pr skæppe = $5\frac{1}{2}$ mark + 4 skilling. Omregnes mængden til skæpper med 1 tønne = 12 skæpper er mængden $13\frac{1}{4}$ skæpper. Omregnes prisen pr skæppe til album med 3 album pr skilling er enhedsprisen = 20 album. Det bliver i alt = $13\frac{1}{4} \times 20 = 265$ album. $5\frac{1}{2}$ mark + 4 skilling er omregnet i album, idet 1 mark er 16 skilling: $5\frac{1}{2} \times 16 \times 3 + 4 \times 3 = 276$ album. Det stemmer ikke med 1 tønne = 12 skæpper. Der er en lille regnefejl. Summen er $5\frac{1}{2}$ mark 1 album = 265 album. Ses bort fra regnefejlen fås:

1 tønne = 12 skæpper**Side 126r**

Rødning herred, Krejbjerggård.

1 ørte

1 ørte

1 ørte

$1\frac{1}{2}$ ørte

12 ørte mel

24 ørte mel

24 ørte mel

$88\frac{1}{2}$ ørte = S.L. = 3 læster + $1\frac{1}{2}$ tønner + 3 skæpper.

Med 1 ørte = 10 skæpper og 1 tønne = 12 skæpper jf. ovenfor fås:

$88\frac{1}{2} \times 10 = 885$ skæpper = 3 læster + $1\frac{1}{2} \times 12$ skæpper + 3 skæpper = 3 læster + 21 skæpper.

3 læster = 864 skæpper.

1 læst = 288 skæpper**side 80r Rug Rødning herred**

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

12 ørte mel

24 ørte mel

24 ørte mel

24 ørte mel

I alt 90 ørte = S.L. = 3 læster + 3 tønner.

Med 1 ørte = 10 skæpper og 1 tønne = 12 skæpper jf. ovenfor fås:

$90 \times 10 = 3 \text{ læster} + 3 \times 12 \text{ skæpper}$. $3 \text{ læster} = 900 - 36 = 864 \text{ skæpper}$.

1 læst = 288 skæpper

Sallings 4 herreder samlet

Side 12r

Sallings 4 herreder samlet

Side	Herred	Ørte	Tønder
3r	Hindborg	10	
4r	Harre	6	
5r	Nørre		32
8r	Rødning	149	
12r	Krejbjerg birk	$68\frac{1}{2}$	
	I alt	$233\frac{1}{2}$	32

$233\frac{1}{2} \text{ ørte} + 32 \text{ tønder} = \text{S.L.} = 9 \text{ læster} + 5\frac{1}{2} \text{ pund}$.

Med 1 ørte = 10 skæpper, 1 tønde = 12 skæpper og 1 pund = 24 skæpper jf. nedenstående får man:

$233\frac{1}{2} \times 10 + 32 \times 12 = 2719 = 9 \text{ læster} + 5\frac{1}{2} \times 24 = 9 \text{ læster} + 132$

$9 \text{ læster} = 2719 \div 32 = 2587$.

1 læst = 287,4 skæpper.

Der er en meget lille regnefejl i S.L., som kun er 9 læster 5 pund 7 skæpper. Konklusion: Det stemmer med:

1 ørte = 10 skæpper

1 tønde = 12 skæpper

1 pund = 24 skæpper

1 læst = 288 skæpper

Side 80r

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

1 ørte

12 ørte mel

24 ørte mel

24 ørte mel

24 ørte mel

90 ørte = S.L. = 3 læster + 3 tønder

Indsættes 1 tønde = 12 skæpper og 1 ørte = 10 skæpper jf. foranstående fås:

90x10 skæpper = 3 læster + 3x12 skæpper.

3 læster = $900 \div 36 = 844$ skæpper.

1 læst = 288 skæpper

Side 130r

Sallings 4 herreder samlet

Side	Læster	Ørte	Tønder	Skæpper
121r		5		
121v		3		
122r		19		
122v		3		
123r			32	
123v		21		
124r		14½		
124v		7		
125r		8		
125v		10		
126r	3		1½	3
126v		22		
127r		10		
127v		9½		
128r		15		
128v		8		
129r		2		
129v		5		
Ialt	3	162	33½	3

3 læster + 162 ørte + $33\frac{1}{2}$ tønne + 3 skæpper = Summa 4 herreder = 10 læster + 9 skæpper →

7 læster = $162 \times 10 + 33\frac{1}{2} \times 12 - 6$ skæpper = 2016 skæpper.

1 læst = 288 skæpper

side 285r

Solgt tiendekorn (rug), ser ud til at være afregnet i Viborgmål

19 tønner 3 skæpper

15 tønner

$16\frac{1}{2}$ tønner

3 tønner

$53\frac{1}{2}$ tønner + 3 skæpper = S.L. = 2 læster + $2\frac{1}{2}$ pund + $6\frac{1}{2}$ skæpper.

Indsættes 1 pund = 15 skæpper, 1 tønne = $7\frac{1}{2}$ skæpper fås:

$53\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2} + 3 = 2$ læster + $2\frac{1}{2} \times 15 + 6\frac{1}{2} \rightarrow$

2 læster = $53\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2} + 3 - 2\frac{1}{2} \times 15 - 6\frac{1}{2} = 360\frac{1}{4}$ (lille regnefejl)

1 læst = 180 skæpper i Viborgmål!

BYG

Oversigt over fundne værdier angivet i skæpper pr enhed.

Kornmålesystem: **Vendelbomål.** **Kornsort: Byg**

Herred	Læst	Pund	Ørte	Tønde	Byskæppe
Harre	288	24	12	12	
Hindborg	288	24	12	12	6
Rødding	288	24	12	12	
Salling Nørre	288	24	12	12	

Harre herred

Side 76v

3 ørte

4 ørte

2 ørte

4 ørte

5 ørte

18 ørte = S.L. = 18 tønder.

1 ørte = 1 tønde = 12 skæpper.

1 tønde = 12 skæpper

1 ørte = 12 skæpper

Side 123r

4 tønder

4 tønder

1 pund

8 tønder + 1 pund = S.L. = 10 tønder.

1 pund = 2 tønder = 24 skæpper.

1 pund = 24 skæpper

Hindborg herred

Side 2r

3 ørte

3 byskæpper

2 ørte + 3 byskæpper = S.L. = 4½ ørte.

1 ørte = 2 byskæpper

1 ørte = 12 skæpper jf. Rødding herred nedenfor →

1 byskæppe 6 skæpper

Side 75r

3 ørte

3 byskæpper

3 ørte + 3 byskæpper = S.L. = 4 tønder + 3 skæpper.

Indsættes 1 ørte = 12 skæpper og 1 byskæppe = 6 skæpper fås:

$3 \times 12 + 3 \times 6 = 54$ skæpper = 4 tønder + 3 skæpper.

4 tønne = 51 skæpper

1 tønne = 12,75 skæpper. Der må være en lille regnefejl. S.L. skulle være 4 tønder 6 skæpper for at det stemmer. Konklusion:

1 tønne = 12 skæpper

Side 76r, summa for herredet

Side 75r 4 tønder 3 skæpper

Side 75v 11 ørte

4 tønder + 3 skæpper + 11 ørte = S.L. = 15 tønder + 3 skæpper →

11 tønder = 11 ørte.

1 tønne = 1 ørte

1 tønne = 12 skæpper

1 ørte = 12 skæpper

side 338r

3 ørte

3 byskæpper

3 ørte + 3 byskæpper = S.L. = 5 tønder + 3 skæpper. Stemmer med:

1 tønne = 12 skæpper

1 ørte = 12 skæpper

1 byskæppe = 9 skæpper

Side 339r

S.L.: Teksten angiver 3 ørte er 3 tønder →

1 ørte = 12 skæpper

1 tønde = 12 skæpper

Nørre herred, Salling

Side 4v + 5r, summa for herredet

side 4v 9 ørte

side 5r 2 ørte

11 ørte = S.L. = 11tønder

1 ørte = 1 tønde

1 ørte = 12 skæpper jf. Rødding herred nedenfor →

1 tønde = 12 skæpper

Side 339r

1 ørte = 1 tønde

1 tønde = 12 skæpper

1 ørte = 12 skæpper

Side 341

S.L.: 24 ørte + 1½ skæpper er 1 læst 1½ skæpper →

1 læst = 24 ørte = 24 x 12 = 288 skæpper.

1 læst = 288 skæpper

Rødding herred

Side 487r

Byg, Niels Pedersen i Randrup (er Andrup):

1 pund a 8 skilling pr skæppe = 7½ mark = 120 skilling.

1 pund = 15 skæpper

Er Viborgmål i Vendelbomålets område!!

Side 83v

Rødning herred samlet

Side	Ørte	Skæpper
78r	25	
78v	10½	
79r	9	
79v	10	
80r	6	
80v	11	
81r	10	
81v	14	
82r	10	
82v	2	8
83r	4	
I alt	111½	8

111½ ørte + 8 skæpper = S.L. = 3½ læster + 15½ tønder + 1 skæppe
Indsættes 1 ørte = 12 skæpper og 1 tønde = 12 skæpper fås:

$111\frac{1}{2} \times 20 + 8 = 2238 = 3\frac{1}{2} \text{ læster} + 15\frac{1}{2} \times 12 + 1 = 3\frac{1}{2} \text{ læster} + 187$
 $3\frac{1}{2} \text{ læster} = 1346 - 187 = 1159 \text{ skæpper.}$

1 læst = 586 skæpper. Der er tydeligvis regnefejl.

Sallings 4 herreder samlet

Side 12r

Side	Herred	Ørte	Tønder	Skæpper
3r	Hindborg	15½		
4r	Harre	30		
5r	Nørre		11	
8r	Rødning	89		12½
12r	Krejbjerg birk	150		10
	I alt	284½	11	22½

$284\frac{1}{2} \text{ ørte} + 11 \text{ tønder} + 22\frac{1}{2} \text{ skæpper} = \text{S.L.} = 12 \text{ læster } 9 \text{ tønder} + \frac{1}{2} \text{ skæppe.}$ Med 1 ørte = 12 skæpper, 1 tønde = 12 skæpper fås:

$284\frac{1}{2} \times 12 + 11 \times 12 + 22\frac{1}{2} = 3568\frac{1}{2} \text{ skæpper} = 12 \text{ læster} + 9 \times 12 + \frac{1}{2}$
 $12 \text{ læster} = 3568\frac{1}{2} - 108\frac{1}{2} = 3460 \text{ skæpper.}$

1 læst = 288,3 skæpper. Der er en lille regnefejl på 4 skæpper i S.L., som kun er 12 læster 4 skæpper. Konklusion. Det stemmer med:

1 ørte = 12 skæpper
1 tønde = 12 skæpper
1 læst = 288 skæpper

Side 130r

Sallings 4 herreder samlet

Side	Tønder	Ørte	Skæpper
121r	9		3
121v	6		
122r	21½		
122v		1	
123r	10		
123v	28½		3
124r	21½		
124v		10½	3
125r	10½		1½
125v	12½		1½
126r	6		3
126v	33½		2½
127r	28½		½
127v	25		4
128r	27		4
128v	23		5½
129r	8		
129v	11		
Ialt	281	11½	31½

$281\frac{1}{2}$ ørte + $11\frac{1}{2}$ tønder + $31\frac{1}{2}$ skæpper = Summa 4 herreder = $11\frac{1}{2}$ læster + $3\frac{1}{2}$ pund + $1\frac{1}{2}$ skæpper →

$281\frac{1}{2} \times 12$ skæpper + $11\frac{1}{2} \times 12$ læster + $31\frac{1}{2}$ skæpper = $11\frac{1}{2}$ læster + $31\frac{1}{2} \times 24$ skæpper + $1\frac{1}{2}$ skæpper.

$11\frac{1}{2}$ læster = 3462 skæpper.

1 læst = 301 skæpper. Der er en regnefejl. Summa 4 herreder er 12 læster + 4 skæpper. Konklusion:

1 læst = 288 skæpper

HAVRE

Oversigt over fundne værdier angivet i skæpper pr enhed.

Kornmålesystem: **Vendelbomål.** **Kornsart: Havre**

Herred	Læst	Pund	Ørte	Tønde	Byskæppe
Harre	480				9
Hindborg	480		20	12	9
Rødning	480				
Salling Nørre	480				

Harre herred

Side 339r

8 ørte

5 tønder

8 ørte + 5 tønder = S.L. = 18 tønder + 4 skæpper.

1 ørte = 20 skæpper

Side 340r

1 byskæppe

1 tønde

$\frac{1}{2}$ tønde

1 tønde

1 tønde

1 ørte

$\frac{1}{2}$ tønde

1 byskæppe + 4 tønder + 1 ørte = S.L. = 6 tønder + 5 skæpper.

1 byskæppe = 2 tønder – 1 ørte + 5 skæppe.

Indsættes 1 tønde = 12 skæpper og 1 ørte = 20 skæpper fås:

1 byskæppe = 24 skæpper ÷ 20 skæpper + 5 skæpper.

1 byskæppe = 9 skæpper

Side 340v

1 byskæppe

1 ørte

1 byskæppe + 1 ørte = S.L. = 2 tønder 5 skæpper.

Indsættes 1 tønde = 12 skæpper og 1 ørte = 20 skæpper →

1 byskæppe = 9 skæpper

Hindborg herred

Side 75r

9 skæpper

8 skæppe

1 tønne

3 ørte

3 ørte

17 skæpper + 1 tønne + 6 ørte = 10 tønder. →

9 tønder = 6 ørte + 17 skæpper. Stemmer ikke. Stor regnefejl.

Side 338r

9 skæpper

9 skæpper

8 skæpper = 26 skæpper = S.L. = 2 tønder + 2 skæpper →

1 tønne = 12 skæpper

Side 338v S:L.: 8 ørte 4 tønder er 17 tønder og 4 skæpper. Stemmer:

1 ørte = 20 skæpper

1 tønne = 12 skæpper

Side 339r

8 skæpper

1 tønne

1 tønne

1 tønne

8 skæpper + 3 tønder = S.L. = 3½ tønder 2 skæpper

1 tønne = 12 skæpper

4 herreder i Salling samlet

Side 12r

Side	Herred	Læst	Ørte	Tønne	Skæpper
76r	Hindborg			29	4
77r	Harre		16		
5r	Nørre			8	3
8r	Rødding	3½		15½	1
12r	Krejbjerg birk				
	I alt	3½	16	52½	8

$3\frac{1}{2}$ læster + 16 ørte + $52\frac{1}{2}$ tønder + 8 skæpper = S.L. = 5 læster + 5 tønder + 2 skæpper.

Med 1 ørte = 20 skæpper, 1 tønde = 12 skæpper får man:

$1\frac{1}{2}$ læster = 16 ørte + $52\frac{1}{2}$ tønder + 8 skæpper – 5 tønder - 2 skæpper.

$1\frac{1}{2}$ læster = $320 + 630 + 8 - 60 - 2 = 896$ skæpper.

1 læst = 597 skæpper. Der er tydeligvis regne/skrivefejl.

Den korrekte sum er 5 læster á 480 skæpper = 2400 skæpper, $5\frac{1}{2}$ pund á 40 skæpper = 220 skæpper og rest 10 skæpper.

S.L. skulle være 5 læster $5\frac{1}{2}$ pund 10 skæpper. Det synes tydeligt, at skriveren er kommet til at skrive $5\frac{1}{2}$ tønder i stedet for $5\frac{1}{2}$ pund og her oveni har regnet lidt forkert på skæpper.

THYMÅL (Mors)

RUG

(blev ikke ydet på Mors)

BYG

Oversigt over fundne værdier angivet i skæpper pr enhed.

Kornmålesystem: **Thymål.** **Kornsort: Byg**

Herred	Læst	Pund	Ørte	Tønde	Byskæppe
Mors Nørre	288	24		20	
Mors Sønder	288	24		20	

Mors Nørre herred

Side 43r

3 pund

3 pund

3 pund

3 pund

3 pund

3 pund

1 pund

4 pund

3 pund

26 pund = S.L. = 2 læster + 2 pund = 24 pund.

1 læst = 12 pund

Det stemmer, for 1 læst var i alle kornmål 12 pund.

Side 43v

3 pund

4 pund

2 pund

4 pund

2 pund

2 pund

3 pund

4 pund

4 pund

3 pund

31 pund = S.L. = 2½ læster + 1 pund. 2½ læster = 30 pund

1 læst = 12 pund

Side 45r

1 pund

1 pund

1 pund

1 pund

32 skæpper

1 pund

1 pund

6 pund

12 pund + 32 skæpper = S.L. = 1 læst + 1 tønne + 12 skæpper.

Indsættes 1 læst = 12 pund fås:

12 pund + 32 skæpper = 12 pund + 1 tønde + 12 skæpper.

1 tønde = 20 skæpper

Side 173v

1½ pund

1 pund

1 pund

1½ tønde

½ pund

2 pund

2 pund

2½ pund

2 pund

1½ pund

2½ pund

18 pund + 1½ tønde = S.L. = 1½ læster + 2½ tønder.

Der er en regnefejl i S.L. er kun 1½ læster + 1½ tønder.

Indsættes 1 pund = 24 skæpper fås:

1½ læst = 18x 24 skæpper.

1 læst = 288 skæpper

Side 263r

3 pund

3 pund

3 pund

1 pund

4 pund

3 pund

3 pund

4 pund

2 pund

4 pund

30 pund = S.L. = 2 læster + 6 pund.

2 læster = 24 pund.

1 læst = 12 pund

Mors Sønder Herred

Side 45r

1 pund

1 pund

1 pund

1 pund

32 skæpper

1 pund

1 pund

6 pund

12 pund + 32 skæpper = S.L. = 1 læst + 1 tønde + 12 skæpper.

Indsættes 1 læst = 12 pund fås.

1 tønde = 20 skæpper

Side 157r

Kronens tjenere

1 pund

1 pund

1 pund

1 pund

32 skæpper

1 pund

1 pund

6 pund

12 pund + 32 skæpper = S.L. = 1 læst + 1½ tønder + 2 skæpper →

12 pund + 32 skæpper = 1 læst + 1½ tønde + 2 skæpper. Med 1 læst =

12 pund fås: 1½ tønde = 30 skæpper.

1 tønde = 20 skæpper

Det stemmer med:

1 læst = 288 skæpper

1 pund = 24 skæpper

Side 172v

2 pund
2 pund
2 pund
3 pund
3 pund
3 tønder
1½ pund
2 pund
1 pund
½ pund
½ pund
½ pund
2 pund

19 pund + 3 tønder = S.L. = 1½ læst + 3½ pund.

15½ pund + 3 tønder = 1½ læst + 3½ pund.

1½ læst = 20 pund + 3 tønder.

Stemmer med:

1 læst = 288 skæpper
1 pund = 24 skæpper

Side 173r

2 pund
1½ pund
1½ pund
1 pund
1 pund
3 pund
1½ pund
1 pund
2 pund

14½ pund + 3 tønder = S.L. = 1 læst + 3½ pund.

15½ pund = 1 læst + 3½ pund. 1 læst = 12 pund.

Stemmer med:

1 læst = 288 skæpper
1 pund = 24 skæpper

HAVRE

Oversigt over fundne værdier angivet i skæpper pr enhed.

Kornmålesystem: **Thymål.** **Kornsort: Havre**

Herred	Læst	Pund	Ørte	Tønde	Byskæppe
Mors Nørre	960			20	
Mors Sønder	960			20	

Pund, ørte og byskæppe ses ikke anvendt. 1 tønde er under beregning af byg fundet til 20 skæpper. Der blev naturligvis brugt samme skæpestørrelse til alle kornsorter, så

1 tønde = 20 skæpper

Side 229v

	tdr.
Cristenn Ienssen i Sandall	6
Iens Nelssen i Iuelbj	6
Staffenn Bolussen	6
Cresten Iuell	5
Oluff Buundth	5
Anders Broech	6
Jep Sorinssen i Flade	6
Michell Anderssen	6
Cresterin Nilssen	6
Las Perssen i Seresløff	4
Mas Anderssen i Drobj	4
Crestenn Ienssen i Skarim	3
Seuren Schamilssen	3
Niels Crestennsen	3
Tammis Sorinnssen	6
Sijmen Katth	6
Michell Anderssen	4
Jep Anderssen	6
P. Anderssen	4
Søuerin Nilssen	1,5
Anne Nielsdather	2
Laas Skøth	3
P. Skaland	3
Willads i Iørbo	6
P. Sueningssen	6
Sueening Ienssen	3
I alt	119,5

119½ tønder = S.L. = 2 læster + 23½ tønder

2 læster = 96 tønder

1 læst = 48 tønder = 960 skæpper.

Side 309v

	Tønder	Skæpper
Nis Ienssen i Tøsted	4	
Iens i Purup	5	
Tomes Sorinssen	6	
Staffenn Bolussen	6	
Niels Anderssen	6	
Jens Eskilssen	4	
Jens Perssen i Tøffuig	6	
P. Michelssen i Torup	4	
Nis Mortenssen i Scallerup	3	
Niels Perssen	1	1
Cresten Iuell	5	
Oluff Buundth	5	
P. Morissen	6	
Thamis Michlssen	4	
Anders Nielssen i Hildig	4	
Morten Suenigssen	6	
Suenig Ienssen	3	
Per Scaland	6	
Villas Sorinssen	6	
Las Perssen i Fresløff	4	
Nis Crestenssen i Drobi	6	
Søuerinj Anderssen i Swbj	2	
P. Perssen i Alsted	4	
Tøger Jenssen i Drobj	3	
P. Anderssen ibm.	4	
Sijmen Kotth	6	
Nis Bund i Salbierig	3	
P. Michelssen i Berbj	6	
I alt	128	1

128 tønder + 1 skæppe = S.L. = $2\frac{1}{2}$ læster + 2 tønder + 1 skæppe
 $2\frac{1}{2}$ læster = 126 tønder. 1 læst = 50,6 tønder. Skrive/regnefejl så

1 læst = 48 tønder = 960 skæpper.

Side 310r

	tdr.
Staffenn Bolussen	6
Nis Sorinssen i Torp	4
Mas Crestenssen ibm.	2
Tøger Nielssen i Alsted	4
Mas Nielssen ibm.	4
P. Michellssen	4
Iens Eskssen	4
Marin Persdather	4
P. Perssen i Alsted	4
P. Suenssen	4
Simen Perssen	4
Tamis Michilssen	4
Crestenn Iuell	5
Jens Perssen i Tøffuig	6
Cresten i Sandall	6
Iens Ienssen i Frøsløff	3
Iens Pouilssen i Iølbj	6
Morten Perssen i Andrup	6
Per Swenigssen	6
Iep Anderssen	3
Michell Anderssen	4
Mas Anderssen	4
P. Anderssen	4
Per Michelssen i Torup	4
Michil Olufssen	6
Anders Broeck	6
Per Laurssen i Høff...d	5½
Niels Ienssen i Tøsø	4
Per Morissen	6
Michil Perssen i Bierbj	6
Michil Perssen i Scalerup	6
I alt	144½

144½ tønder = S.L. = 3 læster + 1½ tønne. → 3 læster = 143 tønder.

1 læst = 47,7 tønder. Der antages at være en skrive/regnefejl så .

1 læst = 48 tønder = 960 skæpper.

KONTROL AF KORN MÅL

1. Kontrol af alle 16 herreder, side 40r

På side 40r er der en summation af stiftstjeneres ydelser i 16 herreder. Af disse ligger 4 i Salling, hvor der anvendes Vendelbomål. I resten bruges Viborgmål. Spørgsmålet er, om summen på side 40r er Viborgmål, om summen på side 12r er Vendelbomål, og hvordan man har lagt tallene sammen. Tallene fra de enkelte herreder er tastet ind i regnearket ”Kornmål 16 herreder med stiftstjenerer” som er indsat i slutningen af dette afsnit. Se også punkt 3, Fire herreder i Salling s. 338r-349v.

Idet Vendelboskæppen er beregnet til 11,59 liter (Hald lens regnskab s. 52) og idet Viborgskæppen er beregnet til 18,55 liter omregnes Vendeboskæpper til Viborgskæpper med en faktor $11,59/18,55 =$ faktor 0,6247.

A. Rug

a. De 4 herreder i Salling

Regnearket: $233\frac{1}{2}$ ørte + 384 skæpper = 2719 skæpper.

Side 12r: 9 læster + $5\frac{1}{2}$ pund = 2270 skæpper.

Difference 449 skæpper. En alvorlig fejl på stort set 2 læster.

Der er tydeligvis sket en fejl ved skrivning af side 12 r, idet sammentælling af enkeltsiderne for de 4 herreder, Hindborg herred 10 ørte, Harre 6 ørte, Nørre herred 32 tønder og Rødding 149 ørte, summeret er 2679 skæpper, altså kun en difference på 40 skæpper i forhold til 2719 skæpper.

2719 Vendeboskæpper er i Viborgskæpper:

$2719 \times 0,6247 = 1698$ Viborgskæpper. Dette er omregnet:

9 læster + 5 pund + 3 skæpper i Viborgmål.

b. Øvrige 12 herreder jf regnearket:

26 læster + 37 pund + $22\frac{1}{2}$ ørte + $30\frac{1}{2}$ skæpper. Det er omregnet:

30 læster + 6 pund + $\frac{1}{2}$ skæpper i Viborgmål.

a + b: 9 læster + 5 pund + 3 skæpper + 30 læster + 6 pund + $\frac{1}{2}$ skæpper =

$39\frac{1}{2}$ læster + 5 pund + $3\frac{1}{2}$ skæpper.

Side 40r viser:

Summa = $39\frac{1}{2}$ læster + $5\frac{1}{2}$ pund + $1\frac{1}{2}$ skæpper.

Difference $\frac{1}{2}$ pund – 2 skæpper = $5\frac{1}{2}$ skæpper, er helt ubetydelig.

B. Byg

a. De 4 herreder i Salling

Σ Regnearket: $284\frac{1}{2}$ ørte + $154\frac{1}{2}$ skæpper = $3568\frac{1}{2}$ skæpper.

Σ side 12r: 12 læster + 9 tønder + $\frac{1}{2}$ skæppe = $3564\frac{1}{2}$ skæpper.

Difference: 4 skæpper, ubetydelig.

Omregnet til Viborgmål:

$3568\frac{1}{2} \times 0,6247 = 2229\frac{1}{2}$ Viborgskæpper. Dette er omregnet:

12 læster + $4\frac{1}{2}$ pund + 2 skæpper i Viborgmål.

b. Øvrige herreder jf regnearket:

$21\frac{1}{2}$ læster + 42 pund + 18 ørte + $30\frac{1}{2}$ skæpper.

Det er omregnet:

26 læster + 4 pund + $6\frac{1}{2}$ skæpper.

a + b: 12 læster + $4\frac{1}{2}$ pund + 2 skæpper + 26 læster + 4 pund + $6\frac{1}{2}$ skæpper.

$38\frac{1}{2}$ læster + $8\frac{1}{2}$ pund + $8\frac{1}{2}$ skæpper.

Side 40r viser:

Summa = $40\frac{1}{2}$ læster + 5 pund + $2\frac{1}{2}$ skæpper.

Difference 2 læster + 2 pund + 10 skæpper. **Alvorlig fejl.**

C. Havre

a. De 4 herreder i Salling

Σ Regnearket: $145\frac{1}{2}$ ørte + 11 skæpper = 2921 skæpper.

Σ side 12r: $4\frac{1}{2}$ læster + 7 tønder + 4 skæpper = 2248 skæpper.

Difference 673 skæpper.

Der er tydeligvis sket en fejl ved skrivning af side 12 r, idet sammentælling af enkeltsiderne for de 4 herreder, Hindborg herred 13 ørte + 2 skæpper, Harre herred 15 ørte + 2 skæpper, Nørre herred $2\frac{1}{2}$ ørte + 1 skæppe, Rødding herred 57 ørte samt Krejbjerg 58 ørte, summeret er 2911 skæpper, altså kun en difference på 10 skæpper.

Omregnet til Viborgmål jf. ovenstående:

$2921 \times 0,6247 = 1825$ Viborgskæpper. Dette er omregnet:

5 læster + 12 skæpper i Viborgmål.

b. Øvrige herreder jf regnearket:

1 læst + 40 ørte. Det er omregnet:

2 læster + 8 pund i Viborgmål.

a + b: 5 læster + 12 skæpper + 2 læster + 8 pund =

7 læster + 8 pund + 12 skæpper.

Side 40r viser: Summa = $11\frac{1}{2}$ læster + 10 tønder + 3 skæpper.

Difference 4 læster + $\frac{1}{2}$ pund + 11 skæpper. Alvorlig fejl.

Kornmål 16 herreder med stiftstjenere

	RUG				BYG				HAVRE			
	Laest	Pund	Ørte	Skp.	Laest	Pund	Ørte	Skp.	Laest	Pund	Ørte	Skp.
1. Hindborg, summa s. 3r			10				15,5				13	2
2. Harre s. 4r			6				30				15	8
3. Nørre Salling s. 5r 1)				384				132			2,5	1
4. Rødding, s. 8r			149				89	12,5			57	
4a. Krejbjerg birk, s. 12r			69				150	10			58	
Sum Vendelbomål s. 12r	0	0	233,5	384	0	0	285	155	0	0	145,5	11
5. Middelsom, s. 13v			15				14,5				11	
6. Fjends, 15v	4,5	3,5		3,5		5,5		1,5				
7. Sønderlyng, s. 17v	2,5			9	0,5	6,5		3			11	
8. Nørlyng, 18v	2	5,5		0,5								
9. Lysgård, 20v	1		8	6								
10. Rinds, 24r 2)	6,5			4	2,5	5		7				
11. Gislum, s. 28r	2,5	5		5	3	5		5				
12. Slet, s. 29v	2,5	4			1,5	3		6				
13. Aars, s. 32v	3	3,5			3	4		3				
14. Hornum, s. 34v		12		2,5	1	1,5					10	
15. Hellum, 37r	1,5	4			2		3,5	4,5	1		6	
16. Fleskum					8	11,5		0,5			2	
Sum 5-16 i Viborg-mål	26	37	23	31	21,5	42	18	30,5	1	0	40	0

1) 1 tønde regnet som 12 skæpper

2) Havre glemt af skriveren

2. Fire herreder i Salling, side 338r-349v

Harre herred

side 340v

Summa hujus herrit (hele herredet)

6 ørte mel + 6 ørte = 22 ørte Vendelbomål = 9 pund + 4 skæpper. Med 1 ørte = 10 skæpper i Vendelbomål og 1 pund = 15 skæpper i Viborgmål fås:

22 ørte = 220 skæpper Vendelbomål. Omregnet i Viborgmål er det

$220 \times 0,6247 = 137\frac{1}{2}$ Viborgskæpper.

9 pund + 4 skæpper = $9 \times 15 + 4 = 139$ skæpper i Viborgmål.

Summa hujus herrit er altså at forstå som 6 ørte mel og 6 ørte rug i Vendelbomål er 9 pund 4 skæpper i Viborgmål.

Hindborg herred

Side 338va

Rug

Summa for herredet:

Side 338r 2 ørte

Side 338v $4\frac{1}{2}$ ørte

Side 339r 2 ørte (side 338va indskudt!)

$8\frac{1}{2}$ ørte = $8\frac{1}{2} \times 10 = 85$ skæpper Vendelbomål. Med en omregningsfaktor på 0,6247 jf. Kontrol af kornmål, punkt 1 fås:

$85 \times 0,6247 =$

53 skæpper i Viborgmål

S.L.: $3\frac{1}{2}$ pund 1 skæppe i Viborgmål. Omregnet til skæpper er det $3\frac{1}{2} \times 15 + 1 = 52\frac{1}{2} + 1 =$

$53\frac{1}{2}$ skæpper i Viborgmål.

Difference $\frac{1}{2}$ skæppe. Stemmer ret nøje.

Side 338va

Byg

Summa for herredet:

Side 338r 5 tønder 3 skæpper

Side 338v 8 ørte

Side 339r 3 ørte (side 338va indskudt!)

$5 \text{ tønder} + 3 \text{ skæpper} + 11 \text{ ørte} = 5 \times 12 + 3 + 11 \times 12 = 195 \text{ skæpper}$ i Vendelbomål. Med en omregningsfaktor på 0,6247 jf. Kontrol af kornmål, punkt 1 fås:

Omregnet til Viborgmål er det $195 \times 0,6247 = 122 \text{ skæpper}$ i Viborgmål.

S.L.: 8 pund 3 skæppe i Viborgmål. Omregnet til skæpper er det $8 \times 15 + 3 = 120 + 3 =$

123 skæpper i Viborgmål.

Stemmer ret nøje. Difference 1 skæppe.

Side 338va

Havre

Summa for herredet:

Side 338r 2 tønder 2 skæpper

Side 338v 8 ørte 4 tønder (side 338va indskudt!)

Side 339r 3½ tønder 2 skæpper

$8 \text{ ørte} + 9\frac{1}{2} \text{ tønder} + 4 \text{ skæpper} = 8 \times 12 + 9\frac{1}{2} \times 12 + 4 = 214 \text{ skæpper}$ i Vendelbomål. Med en omregningsfaktor på 0,6247 jf. Kontrol af kornmål, punkt 1, fås:

Omregnet til Viborgmål er det $214 \times 0,6247 =$

$133\frac{1}{2}$ skæpper i Viborgmål.

S.L.: 23 tønder 2 skæpper i Viborgmål. Omregnet til skæpper er det $23 \times 7\frac{1}{2} + 2 =$

$174\frac{1}{2}$ skæpper i Viborgmål.

Stemmer ikke. Difference 41 skæpper svarende til ca. $5\frac{1}{2}$ tønder.

Rødning herred

side 349v

Summa hujus prouincie (hele herredet)

Rug

97 ørte (Vendelbomål) er 3 læster 3 pund $\frac{1}{2}$ tønne 4 skæpper (Viborgmål).

Idet 1 ørte = 10 skæpper i Vendelbomål fås:

$97 \times 10 = 970$ skæpper i Vendelbomål. Omregnet til Viborgmål er det

$970 \times 0,6247 = 606$ skæpper Viborgmål.

Idet 1 læst = 180 skæpper, 1 pund = 15 skæpper og 1 tønne = $7\frac{1}{2}$ skæpper i Viborgmål fås:

$3 \text{ læster } 3 \text{ pund } \frac{1}{2} \text{ tønne } 4 \text{ skæpper} = 3 \times 180 + 3 \times 15 + \frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2} + 4 = 593$ skæpper i Viborgmål. Lille regnefejl på 13 skæpper.

Byg

176 ørte 5 skæpper (Vendelbomål) er 7 læster 4 pund 5 skæpper (Viborgmål)

Idet 1 ørte = 12 skæpper i Vendelbomål fås:

$176 \times 12 + 5 = 2117$ skæpper i Vendelbomål. Omregnet til Viborgmål:

$2117 \times 0,6247 = 1322$ skæpper Viborgmål.

Idet 1 læst = 180 skæpper og 1 pund = 15 skæpper i Viborgmål fås:

$7 \text{ læster } 4 \text{ pund } 5 \text{ skæpper} = 7 \times 180 + 4 \times 15 + 5 =$

1325 skæpper i Viborgmål.

Ubetydelig regnefejl på 3 skæpper.

Havre

90 ørte 15½ tønder 3 skæpper (Vendelbomål) er 3½ læster 11 skæpper (Viborgmål).

Idet 1 ørte = 20 skæpper og 1 tønde = 12 skæpper i Vendelbomål fås:

$90 \times 20 + 15\frac{1}{2} \times 12 + 3 = 1983$ skæpper i Vendelbomål. Omregnet til Viborgmål er det:

$1983 \times 0,6247 = 1239$ skæpper Viborgmål.

Idet 1 læst = 480 skæpper fås:

$3\frac{1}{2}$ læster + 11 skæpper = $3\frac{1}{2} \times 480 + 11 =$

1271 skæpper i Viborgmål.

Difference 68 skæpper. Lille regnefejl.

SMØR

Oversigt over fundne værdier af én enhed i Viborgpund á ca. 7,05 kg.

Der blev formodentlig i alle 18 herreder regnet med Viborgmål på smør.

1 tønne = 18 pund = 126,98 kg. (Aakjær s. 185, 187).

1 pund = 7,05 kg.

1 ask = 1½ pund = 10,58 kg. (Harre H., Salling, s. 3v)

1 skæppe = 2 pund = 14,10 kg. (Fjends H., s. 15r)

1 hardbopund = 1½ pund = 10,58 kg (ses i Salling, s. 3r).

1 veth = 30 mark = 8,81 kg., (s. 8r).

1 mark = $\frac{1}{24}$ pund = 293,75 gram.

Herred	Tønne	Skæppe	Ask	Hardbopund	Mark
Fjends	18 pund	2 pund	1½ pund		1/24 pund
Rinds	18 pund				
Fleskum	18 pund				
Lysgård		2 pund			
Harre			1½ pund		
Hindborg				1½ pund	
Mors	18 pund				

Fjends herred

Side 14v 16 pund
Side 15r 14 pund
I alt 30 pund

Side 15v S.L. = $1\frac{1}{2}$ tønne 3 pund
30 pund = $1\frac{1}{2}$ tønne + 3 pund

1 tønne = 18 pund

Side 15r

2 pund

1 pund

2 pund

1 pund + 1 skæppe

1 skæppe

1 skæppe

1 skæppe

I alt 6 pund + 4 skæpper = S.L. = 14 pund →

1 skæppe = 2 pund

Side 164v

18 mark

3 pund 6 mark

3 pund 6 mark

18 mark

I alt 6 pund + 48 mark = S.L. = 8 pund →

1 pund = 24 mark (vægt)

Side 165r

$1\frac{1}{2}$ pund 6 mark

$1\frac{1}{2}$ pund 6 mark

$1\frac{1}{2}$ pund 6 mark

$1\frac{1}{2}$ pund 6 mark

18 mark

18 mark

18 mark

18 mark

I alt 6 pund + 96 mark

S.L. = 3 pund (Skal måske forstås som 10 pund, så stemmer det.

side 166r

18 mark

18 mark

18 mark

 $\frac{1}{2}$ pund6 markI alt 60 mark + $\frac{1}{2}$ pund = S.L. = $2\frac{1}{2}$ pund + 6 mark \rightarrow 2 pund = 54 mark**1 pund = 27 mark (vægt).**

Der må være en skrivefejl m.h.t. de 6 mark i S.L.

Side 166v

6 mark

1 pund 6 mark

1 pund 6 mark

1 pund 6 mark

1 pund 6 mark

1 pund 6 mark

1 pund 6 mark

1 pund 6 markI alt 7 pund 48 mark = S.L. = $\frac{1}{2}$ tønneBruges 1 pund = 18 mark (vægt) fås: 7 pund + 48 mark = $\frac{1}{2}$ tønne = 9 pund.**1 pund = 24 mark vægt****Hellum herred**

Side 35r 6 pund

side 35v $4\frac{1}{2}$

Side 36r 8

Side 36v 7

I alt $25\frac{1}{2}$ pund = S.L. side 37r = 1 tønne $7\frac{1}{2}$ pund \rightarrow **1 tønne = 18 pund.**

Rinds herred

Side 22r

1 fjerding

1 pund

1 pund

1 pund

1 pund

1 pund

1 pund

6 pund + 1 fjerding = $6 + \frac{1}{4} \times 18$ pund = $6 + 4\frac{1}{2}$ = $10\frac{1}{2}$ pund = S.L. side

22r = $\frac{1}{2}$ tønne + $1\frac{1}{2}$ pund \rightarrow $\frac{1}{2}$ tønne = 9 pund

1 tønne = 18 pund

Lysgaard herred

Side 19v

1 pund

1 pund

1 pund

$\frac{1}{2}$ pund

1 pund

1 pund

1 pund

$\frac{1}{2}$ pund

1 skip

7 pund 1 skip = S.L. = $\frac{1}{2}$ tønne = 9 pund. Stemmer med jf. ovenstående:

1 skæppe = 2 pund

Harre herred i Salling

Side 3v: 1 pund + 1 ask = S.L. = $2\frac{1}{2}$ pund \rightarrow

1 ask = $1\frac{1}{2}$ pund

Hindborg herred i Salling

Side 2r:	1 tønne
Side 2v:	6 asker
<u>Side 3r</u>	<u>1 hardbopund</u>
I alt	1 tønne + 6 asker + 1 hardbopund

Summa herred på side 3r = $1\frac{1}{2}$ tønne + $1\frac{1}{2}$ pund. Antages 1 tønne = 18 pund fås: 1 tønne + 6 asker + 1 hardbopund = $1\frac{1}{2}$ tønne + $1\frac{1}{2}$ pund. Ved indsættelse af pund og asker fås:

18 pund + 6 x 9 pund + 1 hardbopund: $1\frac{1}{2}$ x 18 pund + $1\frac{1}{2}$ pund.

1 hardbopund = $1\frac{1}{2}$ pund

Rødding herred, Salling

Side 8r, summa herredet

Side 5v 3 ask

Side 6r

Side 6v $\frac{1}{2}$ pund

Side 7r $\frac{1}{2}$ ask

Side 7v $\frac{1}{2}$ pund

Side 8r $2\frac{1}{2}$ tønne ÷ 1 veth

$3\frac{1}{2}$ ask + 1 pund + $2\frac{1}{2}$ tønne ÷ 1 veth = Summa hele herredet side 8r = $2\frac{1}{2}$ tønne + $6\frac{1}{2}$ pund. Indsættes 1 ask = $1\frac{1}{2}$ pund fås:

$3\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ pund + 1 pund + $2\frac{1}{2}$ tønne ÷ 1 veth = $2\frac{1}{2}$ tønne + $6\frac{1}{2}$ pund.

$5\frac{1}{4}$ pund + 1 pund + $2\frac{1}{2}$ tønne ÷ 1 veth = $2\frac{1}{2}$ tønne + $6\frac{1}{2}$ pund.

$6\frac{1}{4}$ pund + $2\frac{1}{2}$ tønne ÷ 1 veth = $2\frac{1}{2}$ tønne + $6\frac{1}{2}$ pund.

÷ 1 veth = $\frac{1}{4}$ pund. Antagelig regnefejl: 1 veth = $\frac{5}{4}$ pund = 30 mark.

På side 7v står Jep Pedersen med en ydelse på $\frac{1}{2}$ pund, og han er den eneste, der yder smør på siden, men i Summa lateris angives ydelsen som $\frac{1}{2}$ ask. Det samt en regnefejl på 1 pund i Summa hele herredet, de $6\frac{1}{2}$ pund skal være 5 pund, må være forklaringen på at regnestyket ikke går op. Det må antages at denne er 30 mark jf. Svend Aakjær s. 190.

1 veth = 30 mark

Mors

Side 41r

9 pund optalt = S.L. = $\frac{1}{2}$ tønne \rightarrow

1 tønne = 18 pund

HUMLE

Side 51r

2 tremilt
 68 skæpper
 4 læster
 5 læster
 13 tønder
 19 tønder
1 stor sæk

2 tremilt + 68 skæpper + 32 tønder + 9 læster + 1 stor sæk =

S.L. = $11\frac{1}{2}$ læster + 2 tønder + 1 stor sæk + 2 tremilt + 68 skæpper →

$2\frac{1}{2}$ læster = 30 tønder.

1 læst = 12 tønder

Side 181r

2 læster
 10 tremilt
 1 læst
 1 stor sæk
 1 skippund + 4 lübske pund
1 stor sæk

3 læster + 2 store sække + 10 tremilt + 1 skippund + 4 lübske pund =

S.L. = $3\frac{1}{2}$ læster + 10 tremilt + 4 tønder + 2 store sække + 1 skippund + 4 lispund. Stemmer ikke, der må være afskrivningsfejl.

Side 408r

4 læster + 3 tønder á $1\frac{1}{2}$ mark 8 alb. = 85 mark

$4 \times 12 + 3 = 51$ tønder = $51 \times 1\frac{1}{2}$ mark + 51×8 alb = $76\frac{1}{2} + 8\frac{1}{2} = 85$ mark.

1 læst = 12 tønder.

Side 440r

Indtægt

Sæk	Skæpper	Tønder	Læster
1		8	
1	50		12
I alt 2	50	8	12

Indtægt summeret:

1 sæk + 8 tønder

1 sæk + 12 læster + 50 skæpper

I alt 2 sæk + 8 tønder + 12 læster + 50 skæpper.

Udgift

1 sæk + 8½ læster + 2 tønder

13½ tønder + 50 skæpper

10 tønder

I alt 1 sæk + 25½ tønder + 8½ læster.

Indtægt ÷ udgift

1 sæk ÷ 25½ tønder + 3½ læster.

S.L. : 1 sæk + 3 tønder + 12 læster + 50 skæpper.

Det ses, at dette ikke kan stemme, der må være en skrive/regnefejl.

Hvis man antager, at 1 sæk = 2 tønder, 1 tønde ~ 10 skæpper og at 12 tønder i S.L. er en fejl, skal være 1 læst, stemmer det nogenlunde.

Side 408r

2. og 4. post

1 tønde koster 1½ mark + 8 album = 26 2/3 skilling.

1 skæppe koster 8 album = 2 2/3 skilling →

1 tønde = 10 skæpper**side 408r**

Sidste post på siden:

1 stor sæk = 2 tønder**3. nederste post**

1 tremilt koster ½ daler 2 skilling lübsk.

1 daler = 3 mark og 1 skilling lübsk ~ 1,6 skilling dansk →

1 tremilt koster 1½ mark + 2 skilling lübsk.

1 tremilt koster 24 skilling + 2 x 1,6 ~ 27 skilling = 81 album

1 skæppe koster 8 album jf. flere steder på siden →

1 tremilt ~ 10 skæpper

(afviger fra Svend Aakjær, Maal, Vægt og Taxter i Danmark, s. 263)

Side 217v

3 læst

2 sække

4 lispund

1 skippund

10 tremilt

2 tønder

= S.L. =

3 læste

1 stor sæk

4 lispund

1 skippund

10 tremilt

2 tønder

Heraf ses:

1 stor sæk = 2 sække

ØL

Side 420r

1 læst øl a $2\frac{1}{2}$ mark tønden er 30 mark →

1 læst øl = 12 tønder

FISK

Beregningerne viser at der anvendes en enhed, som jeg har kaldt 1 ylle = 1200 styk, som skrives med tegnet for 1000, j^{aj}

1. Flynder

side 71r

	Udgift
Købt 1 tønne	Fortæret 3 tønder + 600 styk
Købt 1700 styk	
Overløb fra sidste år 1 tønne + 200 styk	Overløb til næste år 1200 styk
Summa 2 tønder 1900 styk	Summa 3 tønder + 1800 styk

Venstre side ÷ højre side = Overløb til næste år.

2 tønder + 1900 styk – (3 tønder + 600 styk) = overløb.

Gættet: 1 tønne = 100 styk indsættes i linjen ovenfor:

200 + 1900 ÷ 300 ÷ 600 = 1200 styk. Stemmer.

1 ylle = 1200 styk

Side 323r

2 snes

3 snes

7 snes

4 snes

4 snes

2 snes

2+ 50 styk

2 snes

2 snes

5 snes

5 snes

7 snes

8 snes

2 snes

2 snes

55 snes + 50 styk = S.L. = $\frac{1}{2}$ ylle + 27 snes + 50 styk. → $\frac{1}{2}$ ylle = 28 snes =

560 styk → 1 ylle = 1120 styk. Stemmer ikke, skulle være 1200 styk. Der

må være skrive/regnefejl.

Side 323v

1 snes

6 snes

2½ ylle+ 15 snes

4 snes +

11 snes

9 snes

8 snes

6 snes

12 snes

13 snes

1½ ylle

5 snes

4 ylle + 95 snes = S.L. 5½ ylle + 3 snes →

1½ ylle = 92 snes = 1840 styk. Stemmer ikke, skulle være 1800 styk, må være skrivefejl

2. Hvilling

Side 72r**Indtægt**

Post	Styk
Overløb 1½ snes	30
Køb 96 snes	1920
I alt	1950
Summa lateris 1½ ylle + 2 snes	1840

Stemmer ikke, måske afskrivningsfejl i køb eller overløb

Udgift

Post	Styk
Fortæret 34 snes	680
Overløb fra sidste år 68 snes	1360
I alt	2040
Summa lateris 1½ ylle + 12 snes	2040

I alt stemmer med: Summa lateris med 1 ylle = 1200 styk

Side 181r30 snes + 2 ylle + 4 ylle = 6½ ylle → **1 ylle = 1200 styk.** Stemmer.

Side 216r

Hvilling indtægt:

68 snes

2 ylle

4 ylle

30 snes6 ylle + 98 snes = Summa = $7\frac{1}{2}$ ylle + 8 snes \rightarrow 1 ylle = 1200 styk.

Hvilling udgift

2 ylle

1 kvarter

19 snes2 ylle + 1 kvarter + 19 snes = Summa = $2\frac{1}{2}$ ylle 4 snes \rightarrow **1 ylle = 1200 styk.****Side 257r**

4 snes

4 snes

3 snes

3 snes

4 snes

4 snes

4 snes

4 snes

3 snes

3 snes

4 snes

4 snes

4 snes

3 snes

4 snes55 snes = S.L. = 3 korter + 10 snes \rightarrow **1 korter = 15 snes = 300 styk = $\frac{1}{4}$ ylle****Side 311v**5 kvarter = $5 \times 300 = 1500$ styk6 ylle = $6 \times 1200 = 7200$ styk

I alt 8700 styk

S.L.: 7 ylle + 1 kvarter = $7 \times 1200 + \frac{1}{4} \times 1200 = 8700$ styk, stemmer.

Side 323r

3 snes

2 snes

2 snes

2 snes

1 snes

2 snes

2 snes

2 snes

2 snes

2 snes

2 snes

2 snes

3 snes

3 snes

6 snes

3 snes

2 snes

2 snes43 snes = $\frac{1}{2}$ ylle + 13 snes \rightarrow 860 styk = $\frac{1}{2} \times 1200 + 13 \times 0 = 600 + 260 = 860$ styk, Stemmer.**Side 324r**

12 snes

12 snes

12 snes

6 snes

6 snes

6 snes

4 snes

3 snes

7 snes

7 snes

5 snes

6 snes

2 snes

5 snes

8 snes

2 snes

1 snes

5 snes

9 snes

1 snes

5 snes124 snes = S.L. = 2 ylle + 6 snes \rightarrow

2 ylle = 118 snes = 2360 styk. Stemmer ikke, skulle være 2400 styk med 1 ylle = 1200 styk. Der må være en skrivefejl på 2 snes.

Side 324v

5 snes

7 snes

1 snes

5 snes

2 snes

4 snes

1 snes

5 snes

5 snes

6 snes

8 snes

2 snes

1 snes

8 snes

1 snes

61 snes = 1220 styk = S.L. = 1 ylle = 1200 styk. Stemmer ikke, fejl 1 snes.

Side 439r

5 ylle 4 snes = 6080 styk

5 kvarter = 1500 styk

6 ylle = 7200 styk

I alt 14780 styk

Summa

12 ylle 19 snes = 14780 styk

Stemmer med: 1 ylle = 1200 styk, men det skrives med tegnet for 1000!

3. Torsk

Beregningerne viser: **1 vorde torsk = 10 styk**

Side 193r

1 vorde

4 styk

2 styk

3 styk

3 styk

4 styk

5 styk

2 styk

3 styk

4 styk

4 styk

2 styk

6 styk

4 styk

4 styk

2 vorder

6 styk

56 styk 3 vorder = 86 styk = S.L. = 9 vorder + 1 styk = 91 styk, stemmer ikke, der er en regnefejl på 5 styk.

Side 257r

6 styk

5 styk

4 styk

5 styk

8 styk

4 styk

8 styk

8 styk

4 styk

4 styk

6 styk

1 vorde

4 styk

66 styk + 1 vorde = 76 styk = S.L. = 7½ vorder + 1 styk = 75 styk + 1 styk = 76 styk. Stemmer med:

1 vorde = 10 styk

STÅL

Side 51r

150 styk

2 fade

80 styk

50 styk

100 styk

1 fad

40 styk

I alt 420 styk + 3 fade = S.L. = 4 fade

1 fad = 420 styk

Svend Aakjær angiver side 263, at 1 læst stål var 6 fade. Samme sted angives at 1 læst var 12 tønner. 1 fad svarede således åbenbart til $\frac{1}{2}$ tønde. De fundne 420 styk på 1 fad kunne åbenbart rummes i $\frac{1}{2}$ tønde. Det indikerer, at stykkerne i et fad var små, formodentlig noget i retningen af søm eller spigre.

HAMP

Side 411r

Maren Pugs, 1 pund hamp twijnde, marken
2 alb., er 1 mk.

x mark (vægt) hamp á 2 alb = 1 mark = 16 skilling.

Idet 1 album = 1/3 skilling fås:

$X = 16 \times 3/2 = 24$ mark vægt.

Altså 1 pund a 24 mark(vægt) a 2/3 skilling = 16 skilling. Stemmer.

1 pund hamp = 24 mark vægt

Side 411v

Penige giffuit for 10 sten hamp ath spinde,
huer sten 10 sk. 2 alb.

1 sten koster 10 skilling 2 album = 32 album idet 1 skilling = 3 album.

Idet 1 mark(vægt) hamp kostede 2 album og 1 sten kostede 32 album er:

1 sten hamp = 16 mark vægt

